

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Lietuvoje komunistų valymai eina ir toliau. Atleista visa eilė kom. pareigūnų ir kolchozų pirmininkų. Tačiau, nepaisant to, "Pravda" vistik toliau puola Lietuvos komunistų vadovybę už "apsileidimą". Būdinga, jog visa eilė specialistų gavo "patvarkymus" iš Lietuvos vykti į kitas, atsilikusias Rusijos sritis. Tačiau tų vietovių "Pravda" smulkiau nenurodo. Tai naujas deportacijos būdas, dėl kurio kraštą per radiją įspėja A. B. I. jų vietą gabenami rusai.

Paskiausiai visa eilė lietuvių ir kt. pabaltiečių vėl gavo "pašalinti" sutartis dirbti 3 metus įvairiose Sov. Sąjungos vietose. Lietuviai su latviais ypač grūdami į darbus prie Baltosios jūros, į Kotos apylinkes ir kt. Ten su jais elgiamasi kaip su tikrais deportuotaisiais. Geležinkelio statybai prie Baltosios jūros jau suvežti tų "savanorių" žymūs kiekiai.

Smarkinama akcija prieš amerikiečius ir kitus "Vakary imperalistus". Paskaitų skaityti ar pranešimų daryti, kad, esą, J. T. vartojančios Korėjoje bakterioliginės karo priemonės, įtraukti prof. Mažulis, prof. V. Girdžiūskas ir kt. Toji akcija ypač stiprinama, skleidžiant netiesą, per "7 respublikinius, 4 sritinius, 87 rajoninius (nes tiek dabar Lietuvoje yra rajonų), 120 MTS polit. skyrių laikraščius ir 10 žurnalų", taip pat 3.600 mokyklų su 400.000 mokinių, iš kurių 170.000 skelbiamas jau esant pjonierius ar komjaunuolius, 303 pastovius ir kilnojamuosius kino teatrus ir 220 — kaimuose, 340 radijo mazgus su jungtais apie 60.000 radijo punktu, žodžiu, visą bolševikinę agitacinę aparatūrą. Tam tikslui turi tarnauti ir į lietuvių k. spec. išverstas M. V. Lavričenko "Maršalo planas" ir "Vakary Europos žemės ūkio nuskurdinimas".

Dono-Valgos kanalo džiaugsmas Rusijoje ir jos pavergtuose kraštuose nesibaigia. Esą, ko niekas neįstengė padaryti, tą atliko "didysis Stalinas". Tik ne pasakyta, kiek prie jo statybos paklojo savo galvas mūsų tautiečių. Džiaugtis per jėgą turi dėl to ne tik mokslininkai, bet ir rašytojai, o toks V. Sirijos Gira jam pagyrų himnus gieda.

S. LOZORAITIS PRANCŪZIJOS UŽS. REIK. MINISTERIJOS

Min. S. Lozoraitis grįžo į Romą iš kelionės į Londoną ir Paryžių. Paryžiuje Lietuvos Diplomatijos Seftą, kurį lydėjo Dr. S. Bačkis, e. Lietuvos Atstovo pareigas, priėmė Prancūzijos užsienio reikalų ministerijos Generalinis Politikos Direktorius G. de la Tournelle.

K. ŽALKAUSKAS IŠVYKO

K. Žalkauskas, naujasis Vliko Vykdomosios Tarybos pirmininkas, su poniu, išvyko į Vokietiją. Paskutinieji įvykiai Vlike, apie kuriuos pranešėme praėjusiam Dirvos numeryje, visose politinėse grupėse sukėlė gyvų komentarų. Kai kurie laikraščiai net pasisakė, kad, girdi, ir gerai, jei VLIKą apleido tie, kurie labiausiai ardė jo pamatus.

Mes ir šiuo atveju manome, kad nėra tokių klausimų, kuriuos protingai galvojantieji negal patenkinti išspręsti ir nėra tokių klūčių, kurios neleis vieniems lietuviams susėsti prie sunkaus Lietuvos laisvinimo darbo.

Ko siekia Klaipėdos vokiečiai?

Klaipėdos krašto vokiečiai rugpjūčio 2 ir 3 d. minėjo Klaipėdos miesto 700 m. įkūrimo sukaktį. Kad išklmės būtų efektingesnės, šventė buvo sujungta su visoj Vokietijoje rugpjūčio 3 d. minėta "tėviškos diena".

Jau prieš šventę vokiečių pabėgėlių laikraščiuose buvo plačiau atžymėta toji sukaktis, pažymint, kad Klaipėdos kraštas esąs "amžiais vokiška žemė" ir kad vėl turi būti sujungta su Vokietija. "Die Stimme der Vertriebenen" per visas skiltis paskelbė, kad "Nemunas ir Saaras buvo ir bus vokiški", o "Klaipėdos miestai sudarė patį priešakinį vokiečių postovį Rytuose".

Palyginti kuklesnis ir nuosaikesnis pasirodė Rytprūsių vokiečių organas "Das Ostpreussenblatt" — kad ir įdėtame buv. Klaipėdos kr. direktorijos pirmininko, o dabar pabėgėlių reikalams ministrijoje valst. sekretoriaus Dr. O. Schreiberio pranešime "Klaipėda — Rytų Vokietijos likimas", mėginančiame duoti, žinoma, provokietinėmis akimis Klaipėdos krašto istoriją. Net ir per patį minėjimą Dr. Schreiberis įrodinėjo, kad "Klaipėdos kr. sienos išliko nepakitusios daugiau kaip 500 metų", kad "šią dieną jos yra pastoviausios sienos Europoje" ir kai neabejojama šio krašto pobūdį rodo ir tai, jog net po kryžiuočių pralaimėjimo 1410 m. per Žalgirio mūšį juos nugalėjęs priešas neįstengęs pagrįsti į tą kraštą jokių savo pretenzijų. Klaipėdos krašto vokiečių politikos organas "Memelerdampfbote", nuėjo toliau: "Tai proga išleistiame spec. numeryje mėgino įrodinėti, kad Klaipėdos kraštas esąs vokiškas ir tik Vokietijai turės priklausyti ateityje".

Kitos antraštės skelbia: "Klaipėda niekad nepriklausė Lietuvai", ir įrodinėjama, esą, net ir Vytautas išsižadėjęs Klaipėdos krašto, kad "teisė turi likti teise", kad "mūsų teisės grąžinti mums mūsų senąsias tėviškas turi būti pareikštos aiškiai ir nedvejojamai — neatsižvelgiant į tai, ar išklmės dalyvaujančiam kuriam nors politikui tai patiks ar ne", kad "1923 m. sausio mėn. jėga nugalėjo teisę". Laikraštyje paskelbtas ir kancelerio Adenauerio sveikinimas, kuriuo pareiškus skausmą dėl klaipėdiečių tėviškos atplėšimo nuo Vokietijos, pasižadama daryti visa, kad būtų sudaryta jiems geresnė ir ramesnė ateitis ir tėvų žemė.

Tačiau faktiškai tokio kovinumo ir tokių garsių pretenzijų reikimo Klaipėdos kraštą vėl prijungti prie Vokietijos pačiame suvažiavime nebuvo. Iš atvykusių į suvažiavimą, nevienas išlipęs Hamburgo centrinę stotį, veltui žvalgėsi, ar nepamatys kur nors skelbimo, kur vyksta ta pabėgėlių spaudoj taip išgarsintoji "Tėviškos diena" ir "Klaipėdos miesto 700 m. sukaktuvių minėjimas". Net ir Dammto stoties apylinkėse apie tai niekas nežinojo. Tik "Planeten im Blomen" kasoje buvo jau paaikškinta, kur viskas vyksta.

Išklmės buvo pravestos un-to salėje. Čia Klaipėdos krašto vokiečių pirm. R. Meyeris pažymėjo, kad vokiečiai pabėgėliai reikalauja tiktai įvykdyti tas teises, kurios sužymėtos Ištremtųjų Vokiečių Chartoj, būtent — kad jie, o ne kas kitas turi apspręsti Klaipėdos krašto likimą.

ir ateiti. Hamburgo vyr. burm. Braueris pabrėžė Vokietijos Rytų nedalomumą. Kiek santūresnis pasirodė valst. sekr. Dr. Fr. Thodiek. Jis įspėjo nesidaryti tuščių iliuzijų ir neadilinti padėties nerealiomis spalvomis. Jo įsitikinimu, vokiečiai galės grįžti į atimtąsias iš jų sritis tik taikios politikos padedami ir su pilnu kitų Europos tautų pritarimu. Negalima esą, — kalbėjo jis, — užmiršti ir tų pakitimų, kurie yra per šį laiką įvykę, įsijungus ten naujiems žmonėms ir tuo būdu susiduriant su naujomis problemomis.

Susirinkusiųjų vardu buvo perskaityta rezoliucija, kad laisvasis pasaulis įgalintų juos pačius apspręsti savo tėviškių likimą.

Apskritai, tenka pasakyti, kad Lietuva ir lietuviai nebuvo puolami, greičiau — nutylimi, bent neminimi. Vaizdas — kitoks, negu vokiečių spaudoj. Pačios Meyerio ir Schreiberio kalbos buvo blankios, išskyrus ne bent keletą stipresnių posakių Santarvinių adresu. Dauguma kalbėtojų tiek per Klaipėdos sukakties, tiek per Tėviškos dienos minėjimus dėl dabartinės vokiečių tremtinių nelaimės daugiausia kaltino Staliną ir Roosveltą, bet nė vienu žodžiu neįsiminė apie Hitlerį ir jo kalbę. Net daugiau: pasirodo, kai kurie

auksčiau buvę žymesni nacių pareigūnai vėl pradeda atkusti ir aiškiau viešumoj rodytis. Tad buvo matyti, kad ir per "didįjį Rytprūsių vakarą". Taigi, buv. naciai vėl stengiasi grįžti į vadovaujančius veiksmus.

Tačiau tenka paimti, jog toli gražu ne visi eina išvien su karingaisiais vokiečiais. Daugumas suvažiavusiųjų jokia politika nesidomėjo, o svarbiausia — norėjo pasimatyti, pasiskęsti apie šeimyninius reikalus. Ypač tarp senesnio amžiaus žmonių buvo nemaža ir tokių, kurie net į vokiečių suvažiavimą atvykę savo tarpe kalbėjo lietuviškai. Lietuvius šiltu žodžiu prisiminė išklmių metu taip pat Rytprūsių vokiečių vadas Dr. Gille, pareiškdamas jiems nuosirdžiausią padėką už 1946-47 m. Rytprūsių vokiečiams pabėgėliams suteiktą pagalbą. Ir vokiečių spaudoj, ypač didžiojo, toli gražu nematytų to efekto, kurio tikėjosi iš šio minėjimo Klaipėdos krašto vokiečių, ne kartą nutylėdami net kitų vokiečių pabėgėlių pareikštus apie lietuvių šiltus atsiliepimus.

Tilžės įkūrimo 400 m. sukakties minėti į Hamburgą rugpjūčio 9-10 d. buvo suvažiavę apie 10.000 tiliškių. Jie taip pat pareiškė savo pageldivimus, kad būtų kiek galinti greičiau grąžinti į jų senąsias tėviškas.

Ką nutars komunistų vabai?

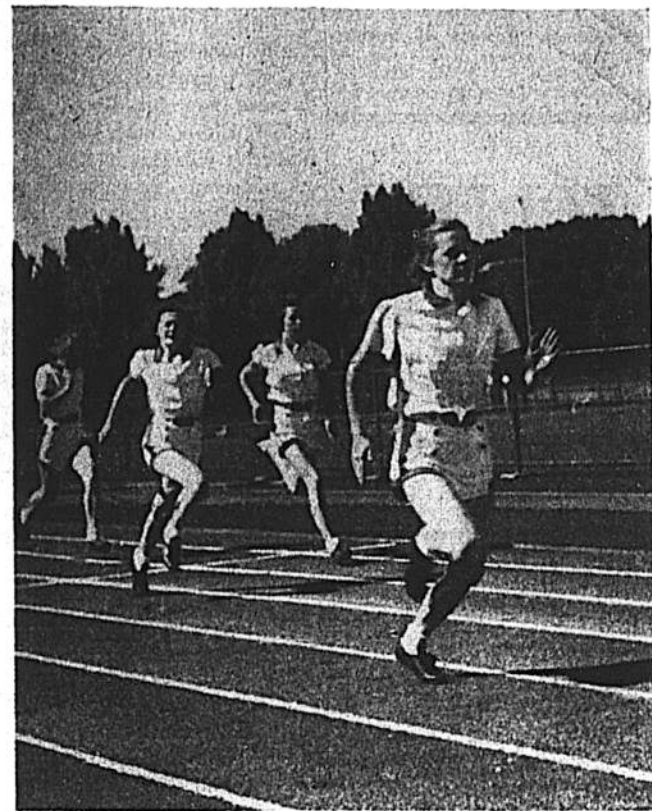
Tarp Rusijos ir Kinijos, kaip tų kraštų santykius sekantieji pranešinėdavo, yra atsiradusių nemažų spragų. Esą, rusai Kinijos komunistus yra gliauli įklampinę į Korėjos karą, stipriai paralizavę savais politiniais ir ūkiniais vadovais ir pačios Kinijos vidaus reikalus. Ir tai suprantama, nes Rusija negali pakęsti stiprėjančią Kiniją. Ji gali pakęsti tik tokią Kiniją, kuri akiai sutinka sekti kiekvieną Rusijos įsakymą. Gi kinai, kad ir kaip besimpatizuotų Rusijai, pradeda įžiūrėti, kad jie esą žaislis Rusijos imperialistinėje politikoje.

Kinijos ūkinį gyvenimą pažįstantieji teigia, kad jos reikalai labai blogai stovi. Rusai, kaip ir iš visų Europos satelitinų kraštų, grobia kas tik jiems reikalinga, gi Kinijai duoda tik trupinius jos didelėms spragoms kaitioti. Kinijos gyventojų ekonominė padėtis esanti dar žymiai pablogėjusi nuo to laiko, kada komunistai užėmė Kiniją. Nors visi atsimename, kad ir tada skurdui nebuvo ribų. Tat galima įsivaizduoti, kokia dabartinė Kinijos ekonominė padėtis, kada bado mirtys yra nuolatiniai žmonių palydovai.

Ir štai, tokių santykių ir padėties charakteristikoje, pranešta, kad į Maskvą atvažiavo 15 Kinijos komunistų vadų delegacija, vadovaujama paties ministerio pirmininko ir užsienio reikalų ministerio Chou En-Lai. Delegacija yra kariniai, diplomatiniai ir ekonominiai specialistai. Delegacija Maskvos aerodrome pasitiko Molotovas, Mikojanas, Bulganinas ir Visinskis. Aerodromas buvo išpuoštas gausybe Kinijos ir Rusijos komunistų vadų portretais ir vėliavomis.

Šis Kinijos komunistų vadų atvykimas į Maskvą rodo, kad pasitarimai lies karinius, ekonominius ir politinius klausimus. Vieni paleido spejoliūmus, kad šis komunistų vadų pasitarimas greit nulems Korėjos karo tolimąsias klaušimas. Esą, Kinija tik gavusi labai didelę paramą iš Maskvos gali toliau vesti Korėjos karą. Bombardavimai, kuriuos dabar veda amerikiečiai, baigia išmušti ir Korėjos ir Kinijos komunistus iš vėžių. Ne be reikalo ir komunistinės Korėjos premjeras padarė pakartotiną pareiškimą, kad kovosia iki pergalės. Mes jau iš praktikos gerai žinome, ką tokie pareiškimai reiškė, kada juos pakartotinai rekdavo Hitleris arba jo tarnas Goebelsas. Matyt, kad veriasi labai didelės žaidzos, kurios paprastais šūkavimais neužgydomos. Jo antras pareiškimas, kad jie sutiktų su tokomis taikos sąlygomis, kurioms nepripažintų laimėtojų nė vienos nė antros pusės, yra taip pat reiškinys, kuris sako, kad kariatai nelengva, nors už nugaros stovi visa Rusija ir Kinija.

Bet yra ir kitokių pranašavimų. Mat, kai 1950 metais sausio mėnesį panašii kiniečių delegacija lankėsi Maskvoje, už kelių mėnesių prasidėjo Korėjos karas. Yra teigiančių, kad po šio pasitarimo Kinija dar labiau įsimašys į Indokinijos karą, aktyviau pradės kištis ir į kitus Azijos nekomunistinius kraštus. Bet Kinijos ekonominę padėtį išstudijavusieji tokiai minčiai negali pritarti. Kinija turi tūkstančius savo bėdų, neišskiriant ir didelio krašto viduje partizaninio pasipriešinimo. Bet visokiems atvejais reikia palaukti ir

Elvyra Šikšniūtė šiam 60 m. bėgime pasiekė naują Lietuvos rekordą. (7,8 sek.) Nuotr. B. Gaidžiūno.

Sleptuvė nuo atominių bombų

RAŠO J. VEGELIS, DIRBĖS PRIE TŲ SLEPTUVIŲ STATYBŲ

Nors Amerika kūrui ir nesiruošia, bet ji daro visa, kad netikėtam užpuolimui atsiradus, būtų apsaugotas šio krašto turas ir gyventojai. Iš spaudos žinome, kad jau ir dabar J.A.V. ir Kanada apjuostos išties tinklu stebėjimo punktu, kurie veikia dieną ir naktį.

Be viso to, reikia manyti, kad krašto viduje, gal net kiekvienoje valstybėje, yra padaryta sleptuvių nuo atominių bombų apsaugoti. Apie vienas iš tokių esu jau rašęs "Drauge" (1951 m. Nr. 169). Tai N. Y. valstybės, Linlitho sleptuvės, kurias patstatė "IRON MOUNTAIN ATOMIC STORAGE CORPORATION". Jų vyriausias autorius ir statytojas yra milijonierius H. Knaust.

Šių metų, Joninių išvakarėse, šitos sleptuvės buvo galutinai užbaigtos statyti. Aš užbaigiau paskutinius matavimus ir planų sudarymą.

Vadovybei leidus, noriu trumpai supažindinti ir "Dirvos" skaitytojus. Pačios sleptuvės yra buvusiam lietuviui Miliausko, ūkyje, kurį sudaro beveik vieni, mišku apaugę kalnai, iš po kurių seniau buvo imama geležies rūda. Dabar tuose požemiuose, 100 — 350 pėdų gilumoje, po kieto akromies kalnu, net keturiuose augstuose, įrengta keletas ilgų, kreivų koridorių, o iš jų, į abi puses, virš 200 kambarių. Kambarių dydis įvairus, nuo 300 cf. net iki 12.000 cf.

Koridorių ir kambarių grindys, sienos ir lubos gražiai dalytos. Visi kambariai kietu sienų ir uždaromi hermetiškai, seifų durimis. O įėjimas į sleptuves uždarytas net trejomis, per didelį atstumą vienos nuo kitų, jau tunelyje esančiomis durimis. Dvejos iš jų — plieno durys, o trečiosios vult door, kurių vienos sveria 20 tonų.

Patalpose langų nėra, bet vi-

sa apšviesta elektros lempomis. Patalpų vėdinimas ir grynu oru pripildymas, taipgi vienodos temperatūros palaikymas, atliekamas mašinomis iš požeminės jėgainės. Koridoriuose yra geriamas vanduo, tualetų kambariai ir stovi paruošti elektriniai vežimėliai. Tam tikrame kambarie įrengta radaras ir kitos sekimo ir ryšio priemonės.

Minimos sleptuvės numatytos ne tiek žmonėms slėpti, kiek turams: bankų, muziejų, įvairiems archyvams, išradėjų patentams, turto liūų brangenybėms ir kt. Tuos kambarius — seifus galima bus išsinuotuoti, mokant sutartą mokesį.

Iš toliau sleptuvės visai nepastebimos.

Bendrai, tai yra milijoninė statyba. Todėl, ten jau dabar, dieną ir naktį būdi nepastebimos ginkluotos sargybos ir aviacijos žmonės prie radaro įtaisymų.

RAUDONOJO KRYŽIAUS KONFERENCIJOJ

Kanadoje vykusioje Tarpt. Raud. Kryžiaus konferencijoje bolševikai išnaudojo visas progas savo propagandai, per kurią dergė Vakarus, kaltino juos vartojančios Korėjos bakteriolog. karo priemonės, bet atsikak išleisti tarptaut. R. Kryžiaus delegaciją įvykdyti ištirti vietoje, galiausiai net apskelbė, kad iš Vokietijos negrąžinti Sovietų piliečių vaikai (našlaičiai), kurie "grojami" ir "jėga gabenami" į JAV. Pavyzdžiais buvo minimi ir lietuviai. Pavergtų Rytų ir Vid. Europos tautų vardu konferencijai buvo įteiktas apie Raud. Kryžiaus tikrąją padėtį kraštuose už gelež. uždangos bendras egzilių memorandumas, kurį iš lietuvių pusės pasirašė L. Raud. Kryžiaus pirm. J. Norkaitis ir valdybos narys V. Siškaitis. Nutarta kitą suvažiavimą sukviešti po 4 metų Indijoje.

JAU 72!

Vasario 16-osios gimnazijos vadovybė praneša, kad jau susirado 72 tautiečių būreliai, kurie pasiryžo išlaikyti 72 tos gimnazijos mokinius. Taigi lieka dar 43 mokiniai, kurie laukia lietuvių pagalbos. Ir reikia pasitikėti lietuvių savigarbą, kad ir dar 43 rėmėjų būreliai atsiras.

Vasario šešioliktosios gimnazijos išlaikymas, ten esančių mūsų jaunuolių išmokslinimas ir jiems atidarymas durų į augštesias mokyklas, nėra paprastas, kasdienis reikalas. 115 mūsų išauklėtų jaunuolių, daug daugiau Lietuvai reikš, negu 115 Amerikoj ar kur kitur mūsų rankomis pastatytų namų ar nupirktų brangių automobilių...

Sąmoningų šviesuolių mums visad stigo. Užėję sunkūs metai visose srityse padarė dideles spragas. Savam krašte palikusieji maitinami tokiu "mokslu", kuris nieko daugiau nežino, kaip tik įpiršti komunistinę doktriną ir pagarbinti pavergėją. Ten žalojama materialiai, bet dar labiau moraliai. Tat ir brangus mums kiekvienas prasiskleidęs lietuviškas žiedas. Brangus, nes jis mūsų ir mes tikime, kad jis bus mums visiems naudingas.

I Vasario šešioliktosios rėmėjų eilės lietuviai telkiasi iš viso pasaulio pakraščių: Amerikos, Kanados, Australijos, Anglijos ir t.t. Bet visų akys labiausiai krypta į Amerikos lietuvių. Ir teisingai, nes čia didesnės galimybės ne tik save išlaikyti, bet ir savo artimą paremti.

Reikia tikėti, kad dar kelios savaitės praeis ir mes galėsime su džiaugsmu pranešti, kad yra globėjai jau visiems 115 mokinių. Ir tai skelbdami galėsime atliktu darbu paliudyti, kad mums tebėra gyvas lietuviškumo daigas ir kad jį dar sugebame auginti.

72 būreliai yra. Kas bus sekantieji? Kas atsimins, kad jo paukotas doleris augina mūsų stiprybės daigą? Kas padės tiems, kurie veržiasi į šviesą?

Jau buvome paskelbę 64 rėmėjų būrelius. Dabar skelbiame sekančius:

65. Rėmėjų Būrelis Chicagoj (Vl. Augulis);
66. Evangelikų liuteronų bažnyčios jaunimo būrelis Chicagoj (V. Albrechtas);
67. Rėmėjų Būrelis Waukegan (Vl. Petras);
68. Rėmėjų Būrelis Longuenil, Canada, (Petras Beleckas);
69. Rėmėjų Būrelis Chicagoj (Juozas Vainėkis);
70. Rėmėjų Būrelis Adelaidėj, Australijoje (J. Lapšys);
71. Keturių Rėmėjų Būrelis Chicagoj (V. Tamošiūnas) ir
72. Rėmėjų Būrelis Sault Ste Marie, Canada (Liudas Bielskis).

KORĖJOJE

Korėjos fronte nieko ypatingo, išskyrus labai kietas kovas dėl bunkerio kalno, kuris yra tik penkių mylių atstume nuo pasitarimų palapinių. Tos kalvos eina iš rankų į rankas, bet pastaruoju metu jas kietai laiko amerikiečiai.

Po ilgo laukimo pagaliau komunistai pranešė Jungtinių Tautų vadovybei, kad beisvių stovyklos yra pažymėtos sutartais ženklais ir jau sąjungininkų aviacijai žinomos. Iki šio laiko, kada nebuvo stovyklų pažymėtos, komunistai vis teigėdavo, kad bombos krenta į belaisvių stovyklą ir užmuša daug kareivių. Tas "nuolatinis bombų kritimas" į belaisvių stovyklą ir buvo komunistų tikroji priežastis, kodėl jie nesutikdavo tas stovyklas reikiama ženkla pažymėti.

Lithuanian Weekly, American Lithuanian Press & Radio Ass'n VIL-TIS, Inc. (Nonprofit), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: Endicott 1-4486. Issued in Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor Bala Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copy — 10 cents.

VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugijos (Inkorp. ne pelno tikslu), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: Endicott 1-4486. Išleista kiekviena ketvirtadienį. Redaktorius Bala Gaidžiūnas.

Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

KAS ir KUR

• Australijoje veikia Kultūros Fondas pasiryžęs išleisti knygą, kurioje būtų atspausdinti rinkiniai grožinės lietuvių literatūros pavyzdžiai. Taip pat galvoja ir apie kitus liuanistinius leidinius.

• Australijoje buvo plačiai išgarsintas Karaliaus Mindaugo augstųjų Mokslo Institutas, kurį globojo ten veikiąs Kultūros Fondas. Dabar, įvykusiam Kultūros Fondo suvažiavime padarytas toks nutarimas: "Jau antus metus vykdomos paskaitos neatitinka instituto statutui bei programai, ir, apskritai, negali būti skaitomos kaip augstosios mokyklos kursas arba jo dalis". Dėl tų ir kitų priežasčių instituto veiklą sustabdė.

• Department of State paskelbė užsienių konsulatų sąrašą Amerikoje. Jame įtraukti visi Lietuvos konsulatai, lygiai kaip ir kitų valstybių, taip pat pažymėta, kuriose konsulatų kurias Amerikos sritis aptarnauja.

• Lietuvoje iš viso komunistai leidžia ir gyventojams bruka skaitytai 87 laikraščius. Juose visuose, nesvarbu kuriam tikslui leidžiamuose, yra priverstinis Stalino ir rusų garbinimas, Lietuvos praeities klastojimas ir

okupantų aukštynimas.

• Vokietijoje esantieji lietuviai skautai šiais metais stovyklavo Pietų Vokietijoje. Stovyklavo 72 skautai ir skautės. Stovykloms vadovavo M. Venclauskas, Gešventas ir Gasnerienė.

• P. Abelkis parašė romaną "Žemaičių Krikštas". Romaną spausdins Vokietijoje. Spaudos darbus prižiūrės Tremties leidykla.

• Hanoverioje, Vokietijoje, vyko Pasaulinės Liuteronų Sąjungos suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo liuteronų iš 23 valstybių. Suvažiavime buvo atstovaujami ir lietuviai.

• Naujojoje Zelandijoje apsigyvenę lietuviai pradėjo veržtis į savistovius amatus. Svalainis ir Raudonikis atidarė mašinų taisymo dirbtuvę, Šiupys batų darymo dirbtuvę, Sakaluskas laikrodžių taisymo dirbtuvę, gi Dr. A. Butkus laboratoriją dirvožemio analizei, kuri jau turi didelį susidomėjimą.

• Anksčiau Dirvoje pranešė, kad paskirtas naujas BALF įgaliotinis. Dabar, gavę Vokietijos lietuvių vadovybės informacinį leidinį, skaitome: "BALF įgaliotinis Vokietijoje p. Pr. Zundė įteikė BALF centrui savo atsi-

IDOMŲ ATSILIEPIMAI VOKIETIJOJE

Tokiais atgarsiais galima vadinti Krašto Valdybos gaunamus žymių asmenų laiškus. Jų tarpe yra Prancūzų Aukštojo Komisarų įstaigos atstovo, dalyvavusio minėjime, plk. lttn. Jean de Gaix, raštas, kuriuo pareikiama pabaltiečiams jo paties ir prancūzų užuojauta. Atsiliepė ir baronas von der Ropp, ligame laiške primindamas, kad jis esąs Lietuvos vokiečių ir kad jo širdis niekuomet nenustojusi plakti savo tėvynei. Primena, kad jis savo laiku buvęs tarpininkas tarp Vokietijos vyriausybės ir pirmojo karo metu įsteigtos Lietuvos Tarybos. Jis gerai pažinojęs Smetoną ir jo bendradarbius ir viena proga juos pristatęs vokiečių Reichstago atstovams. Naujieji vardai jam nepažįstami, bet jis tuo nesistebija, nes "daug vadovaujančių mūsų tėvynės vyrų yra deportuoti ir sunaikinti."

statydimą. Savo atsistatydinimo rašte p. Zundė, kuris yra drauge ir bendruomenės pirmininkas, pažymėjo, kad jis negali daugiau bendradarbiauti BALFe, jei BALFo pirmininko pareiksimais bendruomenę prilyginama partijai... ir daromi tokie patvarkymai, kurie prieštarauja bendruomenės santvarkai". Taigi BALF pirmininkas naujajai kelionėj vėl privė naujos košės.

• Vokietijoje, Luebecko ligoninėje "Ost" mirė patriarcho Martyno Jankaus sūnus Martynas Jankus. Mirė liepos mėn. 26 d.

• Naujai išrinktoji Kanados Lietuvių Bendruomenės Taryba pirmam posėdžiui susirinko rugpjūčio 30-31 ir rugsėjo 1 d. Montrealyje. Į Tarybą išrinkta 40 atstovų.

• Dirvos bendradarbio Dr. M. Anyso sūnus Jurgis, kaip gerai mokąs anglų kalbą mokiny, su devyniais kitais torontiečiais, paminėtas Toronto laikraščiuose.

• Vytutas Vyngantas, studijuoja Fordham universitete, šiuo metu ruošia mokslinį darbą psichologijos srityje. Jis prašo visus, kuriems jis pasuntė anketas, jas neatidėliojant užpildyti ir jam grąžinti.

Patark ir kaimynui,
kad prenumeruotų
DIRVA

40 METŲ VEDA TĄ PAČIĄ MOKYKLĄ

Chicago, Ill. — Čia kalbėjome apie Juozą Oleką, kurs jau 40 metų, kai įkūrė ir tebedarba Amerikos Lietuvių Mokyklą. Jo mokykloje mokoma anglų ir lietuvių kalbos, aritmetikos, stenografijos, mašinėlės rašymo, pilietybės ir knygvedystės. Jo mokyklos adresas: 816 W. 33 Place.

Tam darbe jis yra nuo 1912 metų. Tai reiškia, kad jo darbas visuomenei naudingas. Tas taipgi reiškia, kad jis yra kvalifikuotas mokytojas. Štai pluoštelis žinių apie jį ir jo veiklą.

Juozas Olekas yra kilęs iš Obšrutų k., Griškabūdžio valsčiaus, Šakių apskr. Pradedamąjį mokslą įgijo Barzduose, kur lietuvis mokytojas Vincas Margaitis, tėvo prašomas, jauną Juozą slapta pamokė ir lietuviškai skaityti. Į Ameriką atvyko 1893 m. Tada buvo 18 m. amžiaus. Trumpai gyveno Grand Rapids, Mich. Po to atvyko į Marion, Ind., kur uždarbiaudamas lankė Normal College. Iš ten 1908 m. atvyko į Valparaiso Universitetą, kur jau mokėsi nemažas lietuvių būrelis. 1912 metais, baigęs komercijos skyrių ir dar lankęs vienus metus teisių skyrių, atvyko Chicago. Čia jau

veikė "Aušros" knygynas ir mokykla. Pirmas Oleko darbas Chicagoje ir buvo "Aušros" mokykloje. Mokė dienomis ir vakarais. Po kurio laiko Olekas sumanė atidaryti savo mokyklą ir tą padarė 3360 So. Emerald Ave. Tuo tarpu veikė dar Leveckio mokykla. Veikė sėkmingai, bet dėl nesveikatos jis turėjo išvykti į Kaliforniją. Jo mokykla atiteko Olekui už \$75.00. Nuo 1939 m. Oleko mokykla perkraustyta į dabartinę vietą, 816 W. 33 Place.

Per 40 metų Olekas praleido daugiau kaip 8.000 mokinių. Jų tarpe buvo ir svetimtaučių — lenkų, italų ir kitokių. Lietuviškos kalbos pas Oleką mokėsi Bridgeporto airių kunigas, šv. Dovydo bažnyčios klebonas. Mat savo parapijonų tarpe turi ir lietuvių. Taigi aiškus išskaičiavimas pramokti lietuviškai. Pas Oleką lietuviškai mokėsi ir vienas žydas, nes turėjo biznį lietuvių tarpe.

Šiuo laiku Olekos mokinių skaičiuije daugiausia tremtiniai. Moterų ir merginų turi daugiau, negu vyrų.

Olekos mokykloje mokslo metai prasideda, kaip ir kitose mokyklose, tuoj po Darbo Dienos (Labor Day).

Buvęs Mokinys

NAUJOS PLOKŠTELĖS

Leidykla PĖSVAISTE tik ką išleido dvi naujas, Broniaus Budrio Vyrų Kvarteto (Detroit, Mich.) įdėnuotas, patefones plokšteles: ŠAUKSMAS / ALUTIS ir TĖVYNEI / SUBATOS VAKARELI.

Kiekvienos, plokštelės kaina \$1.75, gi siunčiant paštu po \$2.00. Užsakymus siųskite:

PĖSVAISTE
560 Grant Ave.,
Brooklyn 8, N. Y.

NEBŪK ŽILAS

Stebuklingos gyduolės, kurios panaikina žilumą, plaukų slinkimą ir plaukianąs. Šias gyduoles privaletų turėti kiekvienas, kuriam žyla, slenką arba pleiskanoja plaukai. Jos atitaiso žilus plaukus. Nėra nieko už jas geresnio iki šiol išrasta.

Kreipkitės neatidėliodami. Kaina \$2.00. Jeigu nebūsate pilnai patenkintas, jums pinigai bus sugrąžinti.

PASTABA: Su orderiu siųskite ir pinigų, kaip vaistų nesunčiom.

FLORAL HERB CO.
Box 305, Dept. 7, Clinton, Ind.

LIETUVIAI HELSINKIO OLIMPIADOJ

Helsinkio sporto olimpiadoje dalyvavo ir lietuvių sportininkų. Su Uragvajaus krepšinio komanda buvo nuykęs V. Česlinas, tenykštės Liet. Kultūros Draugijos sekretorius, taip pat dalyvavo lietuvių ir su Venecuolos krepšinio komanda. Su sovietų krepšinio komanda, įjungti į ją, dalyvavo kaip treneris V. Kulakauskas, o kaip žaidėjas J. Lagūnavičius, St. Butautas ir Butkus. Paryžiuje dalyvavę lietuvių krepšininkai buvo visur NKVD lydimi, ir su jais kiti lietuvių negalėjo susitikti, užtat bent palydėjo Sovietų Himno garsais. Griežto priežiūroje jie buvo laikomi ir Helsinkyje. Kaunietį boksinkerą Sočiką, Sovietų Sąjungos bokso čempioną, Pietų Afrikos meisteris patiesė nokaupimą pirmą minutę.

Sovietai šioje olimpiadoje buvo pasiryžę žūtū būt laimėti pirmąją vietą ir tuo parodyti pasauliui ko verta "sovietinė fizinė kultūra". Tiems visiems pasiruošimams, kaip tēgia sekusieji jų sportininkų paruošimą, išleido net 4 milijardus rublių.

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidėjas Dr. Jonas Balys

Dvi dalys kartu įrištos: Dvasios ir Žmonės, 166 sakmės, 126 psl.; Liaudies Magija ir Medicina, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelįs, pieštas dail. V. K. Jonyno.

Kaina \$3.00.

Gaunama Dirvoje.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis
620 W. Cross St.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas,
2157 N. Main St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis,
545 East Broadway.

Hamilton, Canada

Antanas Mingėla,
190 Catherine St. S.

Brockton, Mass.

Bažulis A.,
22 Intervale St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila,
6882 Beaulieu St.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas,
4416 So. Hermitage Ave.,
Yard 7-0191

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas,
62 Pauline Ave.

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas,
1302 Lamar St.

Welland, Canada

Zukauskas Kazys
287½ E. Main St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarauskas,
7313 Navy Ave.
Vl. Pauža,
9124 Quincy Ave.

Anglijoje

Dainora Daunoras
49 Thornton Ave.
Thurnham Green,
London W. 4

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas,
314 Walnut St.

Australijoje

Povilas Lukošijūnas,
Box 1665 M, G.P.O.,
Adelaide, S. A.

New York-Brooklyne

Antanas Sodaitis,
57-56, 63rd St.,
Maspeth, N. Y.

Venecueloje

Antanas Diržys,
Avenida Alayon No. 6
Oeste
Maracay, Edo, Aragua

ŠVENTOJI LIETUVA

JURGIS SAVICKIS

ISTRAUKA IŠ KNYGOS "ŠVENTOJI LIETUVA"

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Nieko nelaukdama, drebančiomis ir suvertomis lūpomis, nutaikiusi valandą, ji priartėjo ir kiek galėdama švėtytelėje savo stipria kumštini jam į akį. Taikiklis buvo geras. Valandėlei jis griebėsi savo pažeistos akies. Damos būta temperamentingos. Jaunikis nirt. Šiaip gana aristokratiškas, nuolat išprunksdamas nemaža rusiškų balsų, kurių nedorybės Anelė negalėjo suprasti, pavertė ją ant žemės. Jau perbloksta, ji suleido dantis į jo ranką. To užteko.

Baigta. Ji bejęgė. Ji viena. Ji gynybė.

Viskas baigta. Ji žuvusi. Straktelėdamas iš pykčio ir savo sopama akim jis dar piktai bakstelėjo moteriškai batų į šoną. Kam jis darė, jis nežinojo.

Atsidūrusiam čia iš kaukaziško pasvečio žmogui akis vis dėlto maudė. Jis net nematė kaip reikiant tos skais-

čiosios gamtos ir skaisčiųjų takų grįžti namo.

Visai išjungta valia ir bejęgė Anelė atsikėlė.

Ji liko nubausta. Iš išgąsčio jai kaktą gėlė. Žiūrėti į gamtą jai buvo šurpu. Taip pat buvo šurpu ką nors spręsti.

Ant vieno žydų antkapio buvo iškaltos dvi užlaustos rankos akmenyje. — Ar priekaištuoja jos, tovi rankos? Laimina? Ne! Šios dvi rankos ją prakeikia.

Bet gamta buvo galingesnė už ją. Ji buvo tik menkas žmogus. Gamta gyveno savo gyvenimu. Ji — savo. Kad ir skaudžiu šikart. Kaip jaučia gamta? Ar ją, pavyzdžiui, atjaucia. Ji negalinti visados likti viena su savo sopuliu ir visai išsijungti iš gamtos. Reikia gyventi.

Krioklių išgraužto padubysio eglės buvo tokios aukštos. Kaip ir nekasdieniškos šiandien. Tomis savo aukštomis viršūnėmis žiūrėjo į dangų ir jos viską matė. Jos buvo ramios, kaip riterių graviūrose piešiamos.

Kiek kartų čia, padubysiais, vyko istoriniai mūšiai ir istoriniai žmonių subuvimai. Įvykdavo ištisų kariuomenių susidūrimai ir pavienių riterių susitikimai. Visokeriausi susikovimai bei bėgimai, kiek arklių kanopos įkerta.

Kunigai rusų buvo čia kariami už žmonių raginimą sukilti prieš engėjus.

Ir riteriai jodavo ant baltų arklių.

Jų pirmųjų pirmasis, kovojas amžinai ir visur už tiesą, pats galiausias ir nenugalimas riteris — nepakeistinas Don-Kichotas. Su daugeliu jautrios sielos mažesnių donkichotų.

Eglės užė.

Daug paslapčių slepia Padubysio slaitai.

Dabar eglės tokios tamsios ir rūšios. Ji ir anksčiau bus girdėjusi, kad medžiai žmogų atjaucia. Dabar ji pati pajuto, kad tai tiesa.

Anelė sopėjo širdi.

Nepajėgdama pakelti galvos iš tamsių žolių, ji temato tik šių neaukių kmyčių ir puplaiškių neprielankias viršūnes. Žiogai visur skraido. Zvimtelėjo skaidri žiogpalaikio gaida, kaip šūvis, ar kaip gitaros išplėsta styga. Jokių horizontų gamtoje.

Stirnos skubotumu pašoko Anelė. Rūbai jos nutękšti čia pat. Iki jos sodybos kelios varšnos. Bet tokia aiški diena. Kaip matai ji įsivilkio į savo rūbus.

Ji dabar girdėjo skambant bažnyčios varpus. Žmonės dar staigiau atsiliepė keliais posmais, eidami apie bažnyčią. Vėjas atnešė per erdvę išrovę tą tolimą bažnytinę giesmę ir vogčiomis ją jai padovanojo.

Jau ir jų žemės plotas. Ji — namie.

Ją pasitiko, į seną ažuolą įkeltas, rūpintojėlis. Jokio įspūdžio. Nei jai, nei jam. Nes jis buvo šaltas.

Šį sekmadienį pirkinį Anelė motinai neatnešė.

Apsitvarkiusi kiek išėjo į sodą ir sode sutiko klieriką Silvestrą Amžių. Tokį gražų ir statų vyrą. Jis galėtų prilygti ir karininkui.

Klierikas ėjo į ją ir kažką linksmo kalbėjo.

Anelė sustabdė jį savo žodžiais: — Tamsta mieste, matyti daug ką n a u j a būsi pramokęs.

Klierikas varėsi per braškių plotus.

— Būtent?

— Ūkininkams mindžioti braškes.

Klierikas tuoju davė šuolį į šalį.

—Juk čia mudu turėjome šiandien susitikti?

—Galbūt. Daug čia kunigų ateina.

—Aš dar ne kunigas.

—Būsi...

—Dėl tamtos kaip ir atėjau. Ir laukiu. Laukiu.

Jis buvo jaunas, drąsus ir šviesios minties žmogus. Jis galėjo staigiai sumobilizuoti visą savo nebemažą intelektą. Šį kartą dėl jos. Gyvenimas buvo jo. Ir, deja, prieš jį. Jis per kelias nemigos naktis ir rūkomų popirus padedamas nutarė. Primo: kad visuomet turi būti teisingas su savim ir, secundo... O jo jis ilgai negalėjo surasti.

—Secundo! Vesti Bakloraitę...

Pasidaryti doru ūkininku ir — medžioti. Koks iš jo kunigas?

Amžius matė, kaip jis puola į bedugnę. Kai viskas eina po velniais. Būti kunigui, tai tik pasiekti per kančias. Jis buvo dorų principų žmogus.

Jam net šalta pasidarė.

Ir dabar reikėjo veikti ir sakyti. Anelė buvo čia pat, prieš jį. Kaip išlieta. Jis patraukė ją arčiau savęs. Ji net atsišliejo nuo jo.

—Sakyk, ar tamsta tekėtum už manęs?

(Pabaiga)

M Ū S Ų K Ū R Y B A

Rašytojas R. Spalis ir jo knygos

K. BARENAS

Labai neseniai, tik 1950 m., mūsų literatūra atėjo nauja jėga — tai Romualdas Spalis, tais metais išleides pirmąją prozų knygą — *Tryliką nelaimių*. Būtu kiek klaidinga tvirtinti, kad toji data reiškia naujo rašytojo gimimą: R. Spalis pirmuosius savo prozų darbus pradėjo spausdinti periodikoje dar Lietuvoje, jo novelių taip pat spausdino mūsų tremties laikraščiai ir žurnalai, o po Trylikos nelaimių, kur buvo sudėta 13 humoreskų ir komedijų (pateikti didžioji ir, pasakytume, labiausiai dūrianti humoreska bene bus "Kolchozas"), šiais metais "Tremtis" Vokietijoje išleido didžiulį toms šio rašytojo novelių — *Didžiosios Atgailos*. Stp. Vykintas "Br. Lietuvyje" R. Spalį už šią knygą pavadino antruoju lietuvišku Grušu, taigi lietuviškosios novelės meistrui ir pažiba.

Labai gražiai apie jo kūrybą yra pasisakę ir žymūs mūsų rašytojai Ignas Šeinius. Štai jo žodžiai: "R. Spalis gražiai rašo! Jo Ežeras, Stirių Sukilėlis, Audra, Likiminė Naktis ir Motina mane staciai sužavėjo. Intelligentiškas, spalvingas rašytojas. Geras psichologas, puikus vyksmo kompozitorius. Jo rašto kalba skambi, ryški, vaizdinga. Nedirbtina, natūrali. Personaižai meniškai gerai atlikti, patrauklūs. Vienu žodžiu: nauja žvaigždė mūsų grožinėje padangėje. Tikra žvaigždė, sava šviesa spinduliuojanti."

Kai pirmojoje savo knygoje R. Spalis pajėgė taikliai juoktis iš žmogaus lietuvių ydų ir gyvenimiškųjų pritikimų, tai antrojoje jis rimtas ir stengiasi įsiskverbti į žmogaus gilumas, į jo sielos tragedijas ir painiavas. Meilė, kerštas, charakterių skirtumai, nesugebėjimas atsispirti gyvenimo ir žmonių paklaidoms kliūtims, svyravimai, lūžimai ir bandymas prisikelti, net prisikelti, kuris vienas pastato ant kojų, o kitus ir sunaikina, tai šitos versmės, kuriose klaidžioja R. Spalio novelių žmonės. Jo novelės žmonių skalė labai marga ir gyva: kunigai, dvarininkai, valdininkai, studentai, menininkai, darbininkai, tarnaitės, sveiki ir ligoti, mokyti ir bemoksliai, aiškūs ir neperprantamai sudėtingi, patys sau ardančiai gyvenimą ar kitų stumdomi, nuo kitų valios priklausančiai, energingi, užsispyrę ir nepajėgiantieji kovoti.

Abi knygos parodė, kad R. Spalis yra geras pasakotojas, moka valdyti dialogą ir pajėgia sukurti aiškius žmones. Be to, pastaroji knyga, kurios beveik visi dalykai imti iš Lietuvos gyvenimo, visu ryškumu rodo autoriaus didelę meilę savo krašto gamtai, nes jos puikių vaizdų paberta novelėse gana daug.

"Tremties" leidykla tiek rašytojui, tiek skaitytojui bus graži paslauga padariusi, išleisdama *Didžiasias Atgailas* ne suksaldytas į kelias knygas, bet vienu stambiu tomu: iš jo mes jau visapusiškai pajėgime susipažinti su literatūros atėjusiu nauju žmogumi. Iš kitos pusės, kaip jau minėjome, Spalis kritikų pripažintą subrendusiu rašytoju, todėl išleidimas stambios knygos yra aiškus didesnis naujo autoriaus įnašas į mūsų tremties prozą.

Nepaisydamos šiandieninių nelengvų sąlygų, rašytojas R. Spalis yra kūrybingas ir darbštus. Jis ir toliau kuria vis naujus dalykus, o ta pati "Tremtis" iki rudens pasiryžusi išleisti trečiąją jo knygą — *Gatvės berniukus*.

ko nuotykius. Toji knyga žada būti žymiai stambesnė ir už *Didžiasias Atgailas*, net per 500 puslapių. Joje rašytojas gyvai pasakoja apie vieno Kauno priemiesčio vaikų būrį. Ten tokia gausybė tveniškių nuotykių (man yra tekę skaityti rankraštį), kad net suaugęs ir juokis ir džiaugies, nepajėgdamas atsitraukti, o jaunimui tai turės būti nepakeičiama knyga, užkrečianti nuolat besikeičiančiais nuotykiu ir jos veikėjų didvyriškais žygiais. Jeigu kur tėvai dar savosios kalbos neprimiršusiems vaikams parūpins ją, noriu tikėti, kad ji bus tas jaunasis sielas užkrečiantis veiksnys, kuris palaikys lietuvišką gyvybę. Jeigu kur nors Chicagoje, Sydnejuje ar Manchesteryje būrelis vaikų pradės gyventi spalio knygos nuotykiu — neteks per daug stebėtis.

Pats rašytojas R. Spalis — šviesus, eruditas žmogus. Gimęs jis Kaune, ten užaugo ir mokėsi, jau iš pat pradžių mokyklos dienų be galo pamėgęs knygą ir su ja niekada nesiskyręs. Jis medžiavo knygas, kad tik turėtų ką skaityti, ir tos medžioklės sekėdavo, o per savaitę kartais perskaitydavo daugiau knygų, negu ji turi dienų. Net nu-

ėjęs mokyklon skaitydavo pasikišęs knygą po suolų, skaitydavo be jokios atrankos viską, kas tik po ranka pakliūdavo. Šitas knygų godulys, kaip pats rašytojas sako, tai įtaka motinos, kuri taip pat niekada nesiskirdavo su knyga.

Tik gimnazijos vyresniosiose klasėse R. Spalis pradeda kritiškai žiūrėti į savo skaitymą, pradeda atskirti knygas. Tuomet, jau užtejęs, jis nebepasitenkino vien dailiaja literatūra: skaitė jau ir filosofus.

Baigęs gimnaziją, mokėdamas net kelias svetimas kalbas (lenkų, rusų, prancūzų), stoja į Vyt. Didž. Universitetą studijuoti literatūros, ir čia jį ypač patraukia prof. Mykolaitis, prof. B. Sruoga, ypač pastarasis, su kuriuo nenutrūksta ryšiai iki pat galo, nes R. Spalis nepasitenkina tik paskaitų klausymu, bet yra nuolatinis prof. Sruogos veda-mojo teatro seminaro dalyvis, godžiai besidomys teatine kultūra.

Bestudijuojantį jį užklumpa neramūs okupacijų metai. Laidiniai nutrūksta studijos, tenka griežtis mokytojo darbo ir slapstyti. Pirmieji okupantai išskaldo draugus — suima, išveža. Bet ir toje prislegtoje atmosferoje, jau karo metu, R. Spalis prisiverčia ir baigia studijas jau Vilniaus Universite-

Trys gudrūs broliai iškeliavom automobiliais pasivažinėti...

Naujiems studijų metams artėjant

JUOZAS STEMPUZIS

Rugpjūčio 24 d., tuo pačiu metu kai Chicagoje įvyksta JAV Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimas, Clevelande šaukiamas studentų skyriaus susirinkimas painformuoti vietos lietuvių jaunimą apie studijų galimybes augstosiose mokyklose.

Prabėgus beveik penkeriems metams nuo spartesnės tremtinių imigracijos į JAV, spaudoje nugirdome, kad štai vienas kitas lietuvis baigė JAV kur nors universitetą, įgijo mokslo laipsnį, pasiliko dirbti mokslinį darbą toje pačioje mokykloje ar užėmė atsakingą darbą kurioje nors įstaigoje.

Šiaip jau niekas daug nekalbėjo apie Amerikos universitetus, apie tremties jaunimo veržimąsi į mokslą. Atvirksčiai, tėvai puolėsi į fabrikus. Neneigiu fakto, kad fabrikai trumpu laiku pradėjo tremtiniais susikurti pakenciamą materialinį gėrbūvį. Bet kad nuo pat imigracijos į JAV pradžios nete-

Naujosios okupacijos akivaizdoje jis pasitraukia iš savo krašto. Po karo Vokietijoje mokytoja lietuvių gimnazijoje, redaguoja kultūros žurnalą "Tėvynės Šešėly" ir daug rašo. Pradėjęs rašyti dar nepriklausomoje Lietuvoje, okupacijų metais nebeapėmė plunksnos ir rankas, todėl dabar lyg stengiasi atidirti už sugaištą laiką.

Miesto vaikas, dar gimnazisto metais įstoja į skautus, ir nuo tada prasideda jo plačios pažintys su Lietuva. Tai aistringas keliautojas, skersai ir išilgai prakeliavęs Lietuvos žemę, praplaukęs jos vandenį, išsigežėjęs savo gimtosios žemės grožybėmis.

Iš Vokietijos išvažiavo į Angliją ir dabar jau keleri metai dirba tekstilės fabrike kaip darbininkas. Šiaip jau, nuvogdamas kiek laiko nuo rašymo, dalyvauja ir visuomenės gyvenime. Jis yra aktyvus literatūros vakarų ir kitokių kultūrinių subūvimų dalyvis, o ne kartą ir paskaitininkas.

Visi įsigykite ką tik išleistą

žinomo rašytojo Stasiaus Būdavo apysaką

VARPAI SKAMBA

Galima gauti leidykloje "Lil.

TUVIŲ DIENOS", 9204 So.

Broadway, Los Angeles 3, Cal.

spaudos kioskuose ir "Dirvos"

administracijoje. Kaina \$2.50.

TUOJ ĮSIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika	
J. Kukanauza	2.00
Altorių šešėly	
Mykolaitis - Putinas	\$4.00
Algimantas I	
V. Pietaris	1.50
Algimantas II	
V. Pietaris	2.00
Aukso kirvis	
Juozas Švaistas	2.50
Barabas	
Paer Lagerkvist	2.25
Balutis	
J. J. Bačiūno leidinys	1.50
Baltaragio malūnas	
K. Boruta	2.50
Beržų pasakas	
O. B. Audronė (eilėraštinė)	1.50
Dulkės raudonam saulėleidy	
V. Ramonas	3.00
Darius ir Girėnas	
Jurgėla	1.50
Debesys plaukia pažemiu	
A. Baronas	2.50
Didžiosios atgailos	
R. Spalis	3.50
Doleris iš Pitsburguro	
Stepas Zobarskas	0.80
Gintaro pasakas	
Teta Rūta	0.35
Gintariniai vartai	
N. Mazalaitė	2.00
Gimtojo žodžio baruose	
P. Jonikas	1.50
Kazimieras Sapieha	
B. Sruoga	2.50
Kuprelis	
Ignas Šeinius	2.00
Kolektyvinė prausykla	
Vytautas Kastytis	1.00
Kalorijos ir doleriai	
Vilius Bražvilis	2.00
Lietuvių kalbos vadovas	
Red. prof. Skardžius	4.50
Lietuviškos pasakos	
J. Balyš	2.50
Lietuvių poezijos antologija	
J. Aistis ir A. Vaičiūlaitis	6.00
Lekučio atsiminimai (jaunimui)	
A. Giedrius	1.50
Lietuvių archyvas	
Boševizmo metai	3.00
Lietuvai Tėvynei	
V. Nemunėlis ir Vl. Vijeikis	0.50
Lietuva tironų. Pančiuose	
B. T. Dirmeikis ir V. Rastenis (Jonas Andriūnas ir Petras Svyrius)	1.50

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigų siųskite: **DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio**

Mėnuo vadinamas medaus	
N. Mazalaitė	2.50
Medinis arklys	
Eric Williams	2.00
Motulė paviliojo	
Lazdynų Pelėda	0.60
Meškiukas Rudnosukas	
Vytė Nemunėlis	2.00
Namai ant smėlio	
J. Gliuda	2.00
Nemunas	
St. Kolupaila	2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko	
A. Sabaliauskas	2.50
Our Country Lithuania	
V. Augustinas	5.00
Princas ir elgeta	
Mark Twain	1.20
Pirmas rūpestis	
Jurgis Jankus	2.00
Pragaro pošvaistės	
V. Alantas	3.50
Partizanai už gelež. uždangos	
Daumantas	2.50
Pietų vėjelis	
Vytė Nemunėlis	1.60
Paklydę paukščiai I	
Jurgis Jankus	2.20
Paklydę paukščiai II	
Jurgis Jankus	2.60
Ramybė man	
J. Kėkštas	0.80
Raguos malūnininkas	
V. Tamulaitis	0.25
San Michael knyga I	
Axel Munthe	2.50
San Michael knyga II	
Axel Munthe	2.50
Sventieji akmenys	
Faustas Kirša	2.00
Sventoji Lietuva	
Jurgis Savickis	3.00
Tėvų pasakas	
A. Giedrius	1.90
Tolmieji kvadratai	
J. Grišmanauskas	2.00
Tautosakos Lobynas	
J. Balyš	3.00
Vaikų knygelė	
M. Valančius	1.80
Vienieri metai ir viena savaitė	
B. Gaidžiūnas	1.50
Valentina	
A. Vaičiūlaitis	2.00
Varpai skamba	
Stasius Būdavas	2.50
Zemė	
Red. K. Bradūnas	4.00

meįimų, kurie ten gyvenome, visą matėme, bet nieko neišmokome. O sugrįžę namo, taršimės esą tokie dideli, taip daug žina, nors, galbūt, būsime net nevaikščioję užsienio universitetų koridoriais, net su sargu nepasikalbėję, nes svetimos kalbos tingėjome, ar tariamai neturėjome laiko išmokti.

Šie skauduliai nėra eiliniai, bet kasdieniniai, svarbūs ir rūpestį keliantieji.

Malonu pastebėti, kad tie, kurie jau įkopė į universitetus, pradeda kviesti ir draugus pasiekti jų takus; spaudoje pasirodo jų dėmesio verti straipsniai, skelbiama rimtas ir naujas pažiūras mums rūpimo gyvenimo klausimais. Bet kažkodėl iš lietuviškos visuomenės tinkamos moralinės paramos — susidomėjimo, paskatinimo pasigendame. Gi dažniausia, patys tėvai gana pbejingi, kad vaikai siektų mokslo. Jie mieliau veltų, kad vaikai eitu su jais į fabriką ir pačėty išlaikyti bendrą šeimos kasą.

Neabejotina, kad jau laikas ką nors daryti, nes lietuvių abiturientų skaičius auga ir jų nu-teikimas siekti augštojo mokslo yra vienas svarbiausių uždavinių. O ir pradėjusius ir užmetusius savo studijas, reikia pa-

„Tremties“ leidiniai

Vienerių metų sukaktis

VYT. ALANTAS

Tremties leidykla Vokietijoje per vienerius metus prasimušė į mūsų leidyklų pirmąsias vietas, turbūt, nė viena mūsų leidyklų negali pasigirti tokiu išleistų knygų gausumu ir tokiu pavydingu jų techniniu apipavidalinimu, kaip kad Tremtis. Ta leidykla įsikūrė lygiai prieš metus. Pirmia vasarą pasirodė jos pirmoji išleista knyga, Putino romanas "Altorių šešėly".

Per tą trumpą laiką Tremtis išleido penkis stambius knygas: be paminėtų "Altorių šešėly", pasirodė Igno Šeinius apysaka "Kuprelis", Vyt. Alanto romanas "Pragaro Pošvaistės", R. Spalio novelės "Didžiosios Atgailos" ir Jurgio Savickio romanas "Sventoji Lietuva". Sudėjus visas tas knygas susidarys arti 2.000 psl.

Lietuvių knygai kelias į viešumą niekada nebuvo lengvas ir, be abejo, jis nėra lengvas tremtyje. Išmesti į rinką per metus penkis dideles knygas, kitaip sakant, beveik po knygą per du mėnesius, nėra paprastas dalykas. Juo labiau, kad knygos išleistos rūpestingai, įrištos į kietus viršelius ir apskritai padarytos techniškai be priekaištų.

Tremties leidiniai gal būti bet kurios bibliotekos pasigrožėjimas. Tai yra didelės mūsų knygnybos leidybos laimėjimas tremtyje. Aš neabejoju, kad mes su pasididžiavimu Tremties leidinius parsivešime ir į Lietuvą.

Toėdl ne be pagrindo tenka stebėtis Tremties leidyklos įsteigimo bei tvarkytojo S. Miglino energija, patvarumu organizaciniais sugebėjimais bei komercine drąsa. Juo labiau, kad, jo Pasaulio miestuose, kur mokslas ir menas pasiekė naujų lai-

skatinti grįžti į tą kelią, kurį buvo pasirinkę.

Apskritai, reikia sukaupiti didesnę dėmesį mūsų studijuojančiam jaunimui, reikia šaukti lietuviškąjį jaunimą veržtis į universitetus, reikia mėginti sudaryti sąlygas bet neišgalintiems studijuoti.

Apibarti jaunimą, kad jis nesiekia augštojo mokslo yra lengva, bet jiesm palengvinti to mokslo siekti mes taip pat dar nemėginome. Toks sambūris, kaip Clevelando Diepholzo gimnazijai remti draugija, yra nuostabi retenybė mūsų paburiu-siamie studijuoti.

Pagaliau, įstaigose jaunimas susiras geresnę aplinką, greičiau pramoks geros kalbos, įtakingiau galės reprezentuoti Lietuvos vardą.

Atsiminkime, kad darbininkų unijos šiame krašte yra labai nacionalistiškai nusiteikusios. Kai tuo tarpu įstaigų tarnautojai yra labiau internacionalūs ir todėl kalba apie pavergtų tautų išlaisvinimą iš bolševizmo yra jų tarpe daug populiarnesne. Todėl tik jų tarpe galime rasti tinkamos paramos ir mūsų krašto laisvės kovai.

Tremties jaunimo aukščiausias sūkis turi būti mokslas, kelias — aukštyn! Jis turi būti visuotinis ir sutelktinis, jei atgimusiame Lietuvoje norime turėti tikrą, o ne tik tuo vardu besidangstantį, kultūrinį elitą.

Sielojimasis jaunimo ateitimi reikią ne tik troškiami gero sau ir nūdieniam mūsų gyvenimui, bet įvalgiomis akimis matyti istorinę ateities sunaikintų materialinių ir dvasinių turtų spar-tų atkūrimą.

iš šalies. Tiek knygos tiek laikraštis Tremtis leidžiami grynai jo rizika ir atsakomybe.

Skaitytancioji visuomenė Tremties leidinius sutiko palankiai ir, reikia pasakyti, su tam tikru nusitebėjimu. Užsimoti lengva, bet ištesėti sunku. Iš pradžių daug kas galvojo, kad gal kokią knygą ir pasirodys, bet viskas tuo ir baigsis. Tik maždaug po trečios knygos visuomenės pasitikėjimas ėmė didėti, ir knygos mylėtojai turėjo konstatuoti su džiaugsmu, jog Tremties leidykla nėra tik užtenkos dienos leidykla. Jai užteko vienerių metų, kad galėtų įsigyti skaitytojų pasitikėjimą bei susidaryti rimtos ir energingos leidyklos vardą. Tai yra rekordaiškai trumpas laikas firmai įleisti šaknis visuomenėje...

Tremties leidyklos organizatorius priklauso prie tų žmonių, kurie mėgsta daugiau dirbti ir mažiau kalbėti. Iškalbingiausia kalba yra tada kai leidžiama kalbėti patiems darbams. Miglinas ištesėjo visus pažadus, kuriuos buvo davęs skaitytojui. Skaitytancios visuomenės jis tikrai neapvydė. Jis "didelių dalykų" nežada ir ateityje. Dabar jis leidžia R. Spalio "Gatvės berniukų nuotykius". Tai bus irgi stambi, apie 500 psl. knyga. Ką jis leis toliau, nesiskelbia, bet mes neabejojame, kad tai bus irgi kokia stambi ir gražiai padaryta knyga.

Nuoširdus lietuviškos knygos mylėtojas tikrai džiaugiasi Tremties leidyklos per vienerius metus nuveiktu darbu.

Ką S. Masytė rašė apie tremtinius ir Lietuvos okupaciją

Liepos 10 d. "Dirvoje" Nr. 28 skaitėme apie Detroit'o Lithuanian Chamber of Commerce sieninį kalendorių, kuris, korespondento galvoje, sudaro rašytinį įspūdį. Kalendoriuje yra ne tik visoms tautyboms bendros amerikiečių, bet ir žydų šventės. Tačiau, pasigendama Vasario 16-osios ir kitų lietuviškų švenčių. Korespondento samprotavimu, tai ne kiek ir nenuostabu, žinant, kad Lithuanian Chamber of Commerce valdyboje, greta žinomų lietuvių patriotų, yra ir tokių žmonių, kaip detroitiečių gerai pažįstama savo rašymo veikla advokatė S. Masytė.

Liepos 24 d. "Dirvoje" Nr. 30 rašoma, kad redakcija gavusi Stephanie Masis laišką, kuriame ji sako, kad skleidžiamos žinios apie ją neturi jokio pagrindo, tik kenkia jai, jos profesijai ir reputacijai. Ji teigia, kad nesanti rašytojos veiklos, pavyzdin- ga darbininkė ir tarnautoja, įsitraukusi į daugelį socialinių, valdyskų organizacijų ir demokratų partijos veiklą. Pastebi, kad nesanti jokioje rašytoje ar raudo- noje organizacijoje...

Rugpjūčio 7 d. "Dirvoje" Nr. 32. "Dar dėl Detroit'o kalendoriaus" redakcijos rašinyje sako- ma, kad gauta dar du laišukai. Vienas pasirašytas "Lithuanian Chamber of Commerce of De- troit" pirmininko William J. Adams, antras — "Lithuanian American Citizen Club of Ham- tramack" pirmininko Charles J. Martin ir sekretoriaus James B. Kawolis.

Abiejuose laiškuose tvirtina- na, kad šių organizacijų valdy- bų narė advokatė S. Masytė ne- dalyvaujanti nei rašytoje nei raudo- noje (nei geltonoje!) veiko- loje, esanti gera šio krašto pi- lietė, nedalyvaujanti jokioje veikloje, kuri galėtų būti laiko- ma priešinga Jungtinių Valsty- bių valdžiai. Kalbamosios orga- nizacijos pačios nevarančios ir neremiančios jokios raudo- nos veiklos.

Mano galvoje, abiejų klubų pirmininkų laiškuose pasiaiški- nimo motyvai dėl Vasario 16-os kalendoriuje neatžymėjimo, ne- turi jokio rimtosio pagrindo. Teigi, kad kiekvienas priijotas lietuvis pilnai sutinka su redak- cijos padarytomis išvadomis: arba jiems iš viso lietuviški da- lykai yra svetimi, arba jie yra priešingi Lietuvos nepriklausomybės net paminėjimui — taip, kaip yra priešingi ir visi vadi- namieji pritarėjai bolševikinio imperializmo, prieš kurį Amerika kovoja. Jeigu per 25-rius metus "Lithuanian Chamber" nesu- pranta pagerbti "Lithuanian In-

VLADAS PAUZA

dependence Day", tai patiriotai lietuvių turi tvirtą pagrindą galvoti ir įtarti. Dėl to nereikė- ty pykti, bet, jeigu daroma ne- bloga valia, pasistengti "nežino- jimą" tuoj išlyginti.

Dėl advokatės S. Masytės veiklos geriausiai liudija jos pa- čios 1948 m. "Laisvėje" gegu- žės 26 d. parašytas straipsnis, kurį prašau gerbiamos redakci- jos vienetisai perspausdinti, kad visi įsidėmėtų, kaip pavergtai Lietuvai ir tremtiniams S. Ma- sytė kenkė.

Tame rašinyje (jį spausdina- me kalbos netaisę) S. Masytė Maskvos tonu aiškina:

"Detroito buvo norėta surengt debatų su pabėgėliais Tarybinės Lietuvos klausimais. Mat, kaip pirmiausia buvo pranešta, pabė- gelis A. Tolis kalbėdamas De- troite pasakojo, kad per mūsų radiją skelbiamos žinios iš Ta- rybinės Lietuvos esančios nei- teisingos, melagingos, ir t.t., ir sakė, kad jis apsiimtų debatuo- ti ir prirodyt, kad "ka skelbia Ma- sytė per radiją, ir ką rašo bol- ševiko laikraščiai, yra neteisi- bė". Bet kuomet mes, t. y. aš ir Lietuvos Literatūros Draugi- jos 52-ros kuopos komisija, pa- kvietėm juos surengt viešus ir rimtus debatų apie Lietuvą, tai ponai pabėgėliai pabėgo nuo de- batų. Išvyk ponas Tolis pasiza- dėjo debatuo, ir debatų suren- gimą pavedė taip vadinamam Detroito Lietuvių Organizacijai Centrai. Mes pradėjome kviesti Jų Centro valdybą susitarimui. Bet ponai pabėgėliai apsižiūrėjo, kad viešose debatuose jie pra- kiš ir patys save nusimaskuos, tai nuo debatų pabėgo, ir pa- skelbė "Drauge" ir "Naujienuose", kad jie vieni rengs "teismą Lietuvos okupantui". Juos pa- sekė ir vadinamas Liet. Org. Centras, ir atsisakė rengt vie- šus Debatų.

Pažįstu to Centro valdybos narius gerb. Medonį ir Šimonį. Rodosi, jie yra rimti žmonės, bet kodėl jie paklausė keršty prytinkusių prieš Lietuvą pa- bėgėlių? Jie visi užmiršo, kaip jie sako, "neteisingas" žinias apie Lietuvą, užmiršo mūsų ra- dio programas, apie kurias pa- bėgėlis Tolis prasišiepė, ir tik rengs "teismą". Teisma, kam, prieš ką, ką jie pasodins kalti- namųjų suole? Jų rengiama ko- medija (sorkės) nieko bendro nei panašumo neturi su viešais debatais. Jie labiausiai bijojo susirinkusių publikos nuospre- ndžio. Jie bijo žmonių, jie papra- tę nesiskaityt su žmonių valia ir pagėdavimais. Telefonu pasi- kalbant su jais (vienas iš jų tai pabėgėlis ponas Dambrus- kas) — sakė, kad "po diskusijų negalima ir nereikia tokių da- nių leist publikai nubalsuoti". Todėl jie rengs "teismą", ir "teisejais" bus paskirti tokie asmenys, kurie akiai tiki nacių propagandai, ir jie išneš nuos- prendį, ir gal "pakars" ar "su-

šaudys" Lietuvos "okupantą". Tai bus komedija, kokią galės surengt savo poniškų vietų Lie- tuvoje netekę pabėgėliai. Tik pamanykite: nei Suvienuytų Amerikos Valstijų, nei Anglijos ar Francijos valdžios nereng- gia jokių teismų jokiam oku- pantui, bet rengs ponai pabėgė- liai! Jie nori būti gudresniais ir už mūsų šalies valdžią.

AR LIETUVA OKUPUOTA?

Okupuota šalis būna tada, kai svetimos šalies kariuomenė įsi- veržia ton valstybės, įsteigia savo karišką valdžią ir tvarką, panašia kaip dabar yra Vokie- tijoje. Ar Lietuvoje dabar yra rusų karišką valdžią? NE, NE- RA! Tai turėtų žinoti ponai pa- bėgėliai ir visi kiti pro-naciški elementai. Bet jie vistikė rėkia, kad "Lietuva okupuota". Tai kas gi ją okupavo? Ponai pabėgėliai prisimena tuos gerus laikus Lie- tuvoje, kai jie tarnavo naciams, ir kai Raudonoji Armija vijo vokiškus nacių iš Lietuvos, ir sykiu ir jiems reikėjo bėgt pas Hitlerį. Tai jie ir dabar tebe- samuoja apie tą "okupaciją". Visi žino, kad kai Lietuva buvo apvalyta nuo vokiškų nacių ir jų lietuviškų bendradarbių fa- šistų, Raudonoji Armija pasi- traukė, susiorganizavo pačių lie- tuvių valdžią, buvo balsavimai, Lietuvos piliečiai išrinko Seimą (arba kitaip — parlamentą). Lietuvoje ne kariška, bet civilė valdžia. Tai kur toji okupacija? Ponai pabėgėliai ir kiti pro-na- ciškai atsako, kad Lietuvą vistikė okupavo Paleckis, Gedvilas, Snieckas ir kiti "raudopieji". Tai taip pabėgėliai supranta okupaciją. Suminėti asmenys yra Lietuvos piliečiai, jie ten gyveno, juos žmonės išrinko ir pavedė tvarkyti visus šalies rei- kalus. Jei pabėgėliai ir to neži- no, tai jie nieko nežino, nes jie su vokiečių armija pabėgo pas Hitlerį, ir dabar tūli jau net atsibaladojo Amerikon, ton Amerikon, prieš kurią jie ka- riavo būdami su naciiais Lie- tuvoje. Mes, Amerikos piliečiai, dėjom visas pastangas, kad Amerika laimėtų karą prieš vo- kiškus nacių ir Italijos fašis- tus, o jie padėjo naciams ka- riavot prieš Ameriką, ir dabar atvykę Amerikon rengs "teis- mų" prieš tuos, kurie sutriuš- kino Hitlerio armijas ir išvijo iš Lietuvos. Pabėgėliai norėjo, kad Lietuva būtų Hitlerio "Ost- landas", o jie būtų tarnavę Hit- lerui ir jodinę ant Lietuvos piliečių.

Jei jie surengs tas komedijas "teismus", tai tie "teismai" bus sykiu ir prieš Amerikos val- džią, nes Amerika sykiu su So- vietų Sąjunga kariavo prieš Hit- lerį ir dabar turi okupavus dalį Vokietijos. Tai "geras" pasita- navimas Amerikai, kurioje jie rado sau prieglaudą.

"NEMATĖ" OKUPACIJOS

Kai smetonininkai nakties lai- ke su revolveriais užpuolė liau- dininkų-socialdemokratų teisėtą valdžią, ją nuvertė ir paskelbė savo diktatūrą, tuomet pro-na- ciiai "nematė" okupacijos, ne- rengė ir nerengia teismų. Ir kai smetonininkai, nuvertę liaui- ninkų-socialdemokratų valdžią, tuojau Kaune sušaudė keturius nekaltus darbininkus (Požėlį, Ciornį, Greifenbergerį ir Giedrį), kai šaudė Suvalkijos valstiečius, ir visi kalėjimai buvo perpildyti kalininiais, tuomet pro-naciiai "ne- matė" teroro nei okupacijos Lietuvoje. Kai Hitlerio galvarie- zai naciiai okupavo Lietuvą, žudė Lietuvos piliečius, gyvus degino krematorijose, masiniai žudė ir dar gyvus šaukiančius pagalbos ir pasigailėjimo vertę į iškastus griovius, o kitus vežė Vokietijon katorginiams darbams dirbti, tai ir tuomet lietuviški pro-naciiai "nematė" teroro nei okupacijos, nerengė teismų prieš Hitlerio žmogžudžius ir dabar nerengia. Jie pamatė "okupaciją", kai Lie- tuvos ponai neteko savo dvarų ir palocių, kaip įvairūs ponaičiai valdininkai lekeruotais batais neteko savo šiltų vietų, nebegali valdyt biednių ir ju išnaudot, ir kai dvarų žemė likosi išdalinti bežimiems ir mazažemiems valstiečiams, ir t.t., tai dabar jiems "teroras" ir "okupacija" Lietuvoje. O Lietuvos žmonės

gyvena, darbuojasi, ir visai ne- paiso pabėgėlių ir jokių pro-na- cių šauksmų. Kunigų "Draugas" ir vadinamų socialistų "Naujie- nos" talpina visas tiradas, ir vis puola Masytę.

AR MES DALYVAUSIME JŲ KOMEDIJOJE?

Atsakymas trumpas ir aiškus — ne. Jie nenorėjo viešų debatų, tai su komedijomis mes neuži- insime. Nei aš, nei LLD 52-ros kuopos komisija, Radio Kliubas, nei kas nors kiti nedalyvaus jų surengtame jomarkte. Tokius jomarkus gali rengt, kada tik jiems patinka.

Tiesa, kaip buvo paskelbta "Drauge" ir "Naujienuose", jie yra "mielaširdingi" ir duoda mums progą dalyvauti jų jo- marke ("teisme"), ir ginti Lie- tuvos "okupantą", suprantama, Staliną, ir rusų armiją, kurią Lietuvoje nėra. Jei jie turėtų sveikus protus, tai nebūtų tokie naivūs žmonės. Jie turėtų žinoti, kad mes esame Amerikos piliečiai, ir nesikišam į jokių svei- mos šalies reikalus. Lietuvos valdžia ir tvarka, tai pačių Lie- tuvos žmonių reikalas.

Jie turėjo suprasti, kad debatų negalima pakeist vienos pusės "teismu", ir kad iš to "teismo" išeis tik įspūstas burbulas. Pa- galiau, jie turėtų žinoti, kad žinios patiekiamos per radiją ne- gali būti išgalvotos, bet paimtos iš tam tikrų šaltinių, ir jei būtų buvę debatai, man būtų buvę nesunku prirodyt jų teisingumą ir iš kur jos paimtos.

Bet pasirodė, kad ponai pa- bėgėliai nieko nesupranta nei apie radiją, nei apie debatus; jie tokių dalykų savo gyvenime neturėjo, todėl pabėgo nuo de- batų ir rengs komediją. Tai tikri juokdariai, ir sykiu balliai. Adv. Stephanie Masytė".

Skaitytojai, susipažinę su ra- šinio turiniu, tesidaro patys vaizdą, kiek adv. S. Masytė pa- darė "gero" ir "naudingo" ko- voje dėl Lietuvos Laisvės. Lie- tuvos, kuri bolševikų rusų kry- žiuojama ir žiauriausiomis pri- monėmis naikinama.

Pastebiu, kad niekur negir- dėjau ir neskaiciau, kur būtų adv. S. Masytė savo rašusios veiklos viešai atsisakiusi ir Lie- tuvos okupantus bolševikus pa- smerkus.

NETEISINGA INFORMACIJA "TĖVYNĖS SARGE"

"Tėvynės Sargas" 1952 m. 2 (9) Nr., straipsnyje "Lietuvos Valstiečių Sąjungos Kryžė", tarp kitų tvirtinimų, neteisingai nušviečiančių Liet. Valstiečių Liaudininkų Sąjungą, palietė dalykus, kurie neteisingai ir šmeižiančiai nušviečia Bronių Bieliuką.

"Tėv. Sargas" rašo: "Jis (B. Bieliukas) liaudininkų turimo- mis žiniomis nėra Lietuvos dar- bui ištikimas. Ir dalykas baigėsi tuo, kad liaudininkų c. komite- tas suspendavo trejiems metams B. Bieliuko veiklą".

Buvo tikra, kad 1950 m. pra- džioje B. Bieliukui kai kurių asmenų buvo mestas šešėlis esant neištikimu Lietuvos dar- bui. Liaudininkų S-gos Centro Komitetas pavedė teisininkams B. Novickienei ir S. Baltūsiai reikalą ištirti, patiekdamas jiems visą surinktą medžiagą. Abiejų minėtų teisininkų, kaip ekspertų, išvados sutapo. Jiedu B. Bieliukui mestam kaltinimui jokių duomenų nerado, kvalifi- kuodami kai kurių asmenų B. Bieliuko adresu paleistų gan- dus, kaip šmeižtą.

Centro Komitetas iš savo pu- sės taip pat reikalą nuodugnai išstudijavo ir padarė sekantį nutarimą:

"1951 m. rugsėjo mėn. 16 d.; L. V. L. S-gos Centro Komitetas in exile, susipažinęs su Broniaus Bieliuko apšmeižimo susirašinė- jimu ir priimdamas dėsminį tei- sininkų Birutės Novickienės ir

KUO PATEISINTI KALBOS DARYMĄ

Buvo liūdina ir nesmagu, kada atvykęs į šį kraštą išgirdau kal- bančius mūsų brolius — senuo- sius ateivius taip daryta kalba, kaip pvz. laikinu, trajinu, testė- nu, pentinu, karą parkinu ir t.t. Tą jaučiau ne aš vienas, bet girdėjau daug naujųjų ateivių nusiskundimų, kad jie daugeli atvejų nebesupranta, ką senieji

ateiviai lietuviškai kalbą.

Jei senieji mūsų ateiviai lei- do sau daryti gražią savo tėvų kalbą, tai juos dar galima pa- teisinti. Jie išvyko iš Lietuvos tuo laiku, kada ji buvo rusų caro priespaudoje. Taigi, jie ne tik kad neturėjo galimybės mokytis lietuviškai, bet ir iš viso ne- galėjo jokios mokyklos lankyti. Dauguma iš jų atvyko bemok- liai arba šiek tiek pramokę skai- tyti iš mamos, prie ratelio sė- dinčios.

Bet kuo pateisinti naujuosius mūsų ateivius, kurie gyveno ne- priklausomoje Lietuvoje ir ten mokslus ėjo, ir tik prieš porą — trejetą metų atvyko į šį kraštą. Naujieji jau sugebėjo net pralenkti senuosius ateivius kalbos darymo atžvilgiu. Štai pvz., su vienu ateiviu, kuris Lietuvoje yra baigęs universite- tą, turėjau tokį nesupratimą.

Buvo laikas, kada buvo sunko- ka darbą gauti, taigi apie tai ir kalbėjome. Minimas ateivis man sako, esą, X kompanija, ten ir ten, statanti didelius plentus ir netrukus pareikalaus daug dar- bininkų. Kadangi kalbėjau su lietuviu, ir dar baigusiu augštą- jį mokslą, aišku ir galvojau lie- tuviškai. Žinau, kad lietuvių kal- boje žodis "plentas" reiškia su- tvirtintą kelią. Taigi taip su- pratęs atsakiau savo prieteliui, kad aš prie plentų statybos tai jau neisiu, nes tai yra man per sunkus darbas. O kai vėliau išsiaiškinom, kad jis turėjo gal- voje žodį "plentos", tai dirbtuve — fabrika, tai pasirodė, kad ir su naujaisiais nebe visai galima lietuviškai susikalbėti. Na, čia dar gal būtų pusė bėdos, bet yra dar blogiau.

Henrikas Blazas
L.V.L. S-gos Centro
Komiteto pavestas

Iš aukščiau paduotų duomenų aišku, jog "Tėvynės Sargo" tei- gimas, kad "liaudininkų turimo- mis žiniomis B. Bieliukas nėra Lietuvos darbu ištikimas", yra neteisingas, nes liaudininkai to- kių žinių neturi.

Iš čia aišku, jog ir antrasis "Tėvynės Sargo" tvirtinimas dėl B. Bieliuko iš L. V. L. S-gos suspendavimo motyvų, taip pat yra neteisingas ir klaidinantis. B. Bieliukas iš Liaudininkų Sąjungos suspenduotas grynai dėl prasielkimo su organizaci- jos drausme.

Detroito lietuviai turi Radio klubą, kuris tam tikromis va- landomis duoda per Detroito ra-

dio pranešimus lietuvių kalba. Tarp kitų būna ir reklaminių pranešimų, kuriuose girdime ir tokius sakinius: "Miškinų teat- rai yra ten ir ten ir duoda ge- riausias filmas. Tad imkite sa- vo vaikus, sodinkite į savo karus ir važiuokite į Miškinų teatrus".

Arba vėl "ten ir ten toks ir toks dileris Džiordžis turi karų prekybą. Jis parduoda geriau- sius karus ir t.t. ir t.t."

Visi žinome, kad lietuvių kal- boje žodis karas tai reiškia muš- tynes — ginkluotą kovą. Tai kaipgi lietuviui suprasti, kad su karu dar galima važiuoti arba jį pirkti?

Dirbu fabrike kartu su vienu buv. lenkų armijos majoru, kuris mano atžvilgiu yra labai drau- giskas ir dažnai pakviečia mane paklausti lenkų radio progra- mos. Neteko girdėti, kad jų pra- nešėjai saktų "kar", bet sako, wobs, samachod".

Už tokį mūsų radio pranešė- jų negerbimą savosios kalbos, mums tenka raudonuoti prieš svetimąčius.

Būtų daug gražiau ir naudin- giau, kad mūsų radio pranešėjai netik kad patys geriau pasiroš- tų eidami prie mikrofono, bet nors retkarčiais suurotų, kad ir trumpą paskaitelę apie lie- tuvių kalbą ir kaip reikia kovoti su jos darytojais. Darytojų kad aš prie plentų statybos tai jau per daug, net ir iš gerokai pasimokiusių žmonių. Tik, graila, kad tvarkytojų labai mažai!

Radio Klausytojas

Patark kaimynui

prenumeruoti

DIRVA

Atsigaivinimas visiems

Pirkit Coke su dėže

BOTTLED UNDER AUTHORITY OF THE COCA-COLA COMPANY BY

CLEVELAND COCA-COLA BOTTLING COMPANY

"Coke" is a registered trade-mark.

© 1952, THE COCA-COLA COMPANY

AR JAU SKAITĖTE

BARABA

Šitas puikus švedo Paer Lagerkvist veiklas laimėjo 1951 m. Nobelio literatūros premiją. Jis išverstas į visas kultūringas kalbas, visi juo grožisi, visi jį komentu- toja. Susidomėkite, ir neapsivilsite.

Knyga turi 212 psl., kaina 2.25 dol.

Rašykite: TERRA, 946 W. 31 Place, Chicago 8, Ill.

Kam Nepriklausoma Lietuva yra tikslas, visi skaito

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ leidžia Kanados Lie- tuvių Centro Taryba, apjungianti įvairių politinių pažiūrų bei partijų ir visokių religinių bei nereliginių įsitikinimų lietuvių bendrą tikslą: Lietuvių tautos progresas ir Lie- tuvos Nepriklausomybė.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA sprendžia neišsprę- tus Lietuvos ateities klausimus bei aktualias problemas, daugiausia rašo apie gyvenimo ir įsikūrimo sąlygas Kana- doje ir kituose kraštuose.

N. L-VOS kaina: Kanadoje \$5.00, visoje Amerikoje \$5.00 ir kitur \$6.00.

Adresas: NEPRIKLAUSOMA LIETUVA, 7722 Ge- orge St., Villé Lasalle, Montreal, P. Q., Canada.

Naujai atvykę "N. L." gauna bargan ligi uždirba.

Ar pažįsti ši kraštą

Keliausi skersai Ameriką — ir visur gamta apsaugota

Peržvelgę tautinius parkus ir jų būdinguosius bruožus krašto rytinėse srityse, dabar persikelkime į JAV vidurines valstybes, į pačią šiaurę.

Pasiekę Pietinės Dakotos valstybę, jos Juoduosius Kalnus (Black Hills) užtiksimė vad. Wind cave tautinį parką. Jis įsteigtas 1903 m. apsaugoti 1881 m. rastus kalkakmenių susiformavimus. Nors turistams labiausiai rūpi pamatyti šiuos požeminius urvus, tačiau kiekvieno lankytojo dėmesį patrauks ir žemės paviršius, 44 k. mylių plote laisvai besigajanti bizonai, antilopės ar prerijų šūnės.

Jei kas pasiilgęs didingo kalnų grožio ir laukinės gamtos su ežerais ir ledynais, reikėtų užsukti dar toliau į šiaurės vakarus, į Montana valstybę, į Kanados pasienį, kur 1910 m. įsteigtas Glacier parkas. Savo metu pajudėję ledynai šiose srityse paliko U formos slėnius ir kalnų viršūnes. Išnykus didiesiems ledynams, dar užliko mažesnieji — jų tėra apie 60 ir jie pamažu nyksta. Du šimtai ledynų kilmės ežerų žymiai pakelia šio parko gražųjį primityvųjį gamtovaizdį. Laivais, arkliais ar pėsčiomis daug galimybių susipažinti su Glacier laukine gamta, įvairiais gyvūnais, augmenija, su kalnų viršūnėmis, pvz., 6654 m. augščio Logan terpekliu, kur lankytojas galės gėrėtis visu kalnų gėlių grožiu. Ypatinai lankytojo dėmesį patrauks įvairūs ežerai (Lincoln ir kt.), iš visų pusių apsupti didžiulių kalnų ir krioklių.

Visų šio krašto tautinių parkų pažiūra tai Yellowstone taut. parkas, esąs į pietus nuo Glacier, šiaurės vakarų Wyoming valstybės daly, tiksliau be šios valstybės dar savo dalimis paliečias Montanos ir Idaho sritis. Tai pats pirmasis Amerikos tautinis parkas, įst. 1872 m. Washington ekspedicijai ištyrus šios sritys gamtinį nepaprastumą, susidomėta ne tik šiomis sritimis, bet iš viso pradėta plačiau rūpintis tautinių parkų įsteigimu ir jų apsauga. Atstrasti geizerių baseinai, Yellowstone upės kriokliai, karštieji šaltiniai ir kiti gamtos "stebuklai", matyt, padarė tyrinėtojų dėmesį į šią sritį, nes jau už poros metų būsimųjų kartų džiaugsmui bei naudai perleisti šie dideli plotai, apima 3472 kv. mylias arba per 2 mil. akierų. Kas norėtų juos smulkiau pažinti, reikėtų pasikirti ne vieną dieną laiko.

Susipažinti su visu parko grožiu, jo nepaprastai turtingą gyvūniją ir augmeniją negalės patarnauti nei auto mašinos nei laivai, bet tik paties keliautojo kojos. Tik įdomus arba pėsčiomis keliaudamas galėsi praskirti tuos 900 mylių ilgio kelių, kurie išsiraizgę 60 m. plote iš šiaurės į pietus ir maždaug tiek pat iš rytų į vakarus. Keliautojas šiame parke susidurs su gamtos ypatumais, kurių stinginga kitose šio krašto gamtos apsaugos srityse.

Parkas turi nemažiau 3.000 karštų šaltinių ir geizerių ir jų kilmę aiškinama vulkaniniu šios sritys pobūdžiu. Ugniakalnių veikimui aprimus, požeminė "košė" dar ligiol nėra užgesusi ir štai dėl ko čia aptinkame šiuos, geizeriais vadinamus milžiniškus verdančio vandens fontanus, kurių dalis (Excelsior) kyla į viršų apie 270 p. Tie geizeriai Amerikoje retenybė ir juos dar užtinkame tik Islandijoje, N. Zelandijoje ir prie Raud. Jūros.

Kai kuriose vietose šiame parke karštus vanduo, pvz. Mammoth Hot Springs srityje, išsilioja į platų baseiną arba teka didele upe. Be geizerių ir kitų karštų šaltinių verta susidomėti ir Yellowstone upe su jos pažymėtinu Grand Canyonu (gamtos sudarytu slėniu tarp kalnų) ir dviem kriokliais, kurių žemutinis savo ūžesiu teikia kokių dvylikos simfonijų didingus garsus.

Šio Geltonojo Akmenų parke (Yellowstone pavadinimas siejamas su geltona — yellow spalva įgyjančiomis vulkaninėmis uolomis) tik valdžios apsaugos dėka sugebėta išlaikyti nuo neįgalios medžiotojų rankos tūkstančius paukščių ir žvėrių, kurie parke jaučiasi kaip savo šventykloje. Juodieji ir pilkieji lokiai, bizonai, antilopės, elniai ir kt., o iš paukščių net 200 rūšių su baltaisiais pelikanais, retai sutinkama gulbių rūšimi, laukinėmis antimis ir kt. Visi jie, savo gausumu ir įvairumu, praneša kiti panašūs vietų gyvūniją. Pastaruoju metu, siekiant šią gyvūniją grąžinti į natūralias gamtos sąlygas atsisakyta nuo dirbtinio bizonų ir lokių maitinimo. Šis didingasis parkas veikia nuo birželio ligi rugsėjo mėn. vidurio.

Būdami jau ir šiaip kalnuotose srityse pasukime dar labiau į pietus, į pačią kalnuočiausią Colorado valstybę ir jos šiaurėje užtiksimė ne mažiau kaip 65 kalnų viršūnes su 10.000 ir daugiau pėdų augščio. Iš jų augščiausia Long Peak (14.255 virš jūros paviršiaus). Šiose 405 k. mylių srityse, nuo 1915 m. vadinamose Rocky Mountain taut. parku, be kalnų daug ledynų kilmės ežerų, slėnių, vad. canyonų. Šalia savo geologinių, botanikų ir kt. nepaprastumų, parkas ypatingai patraukia paukščių entuziastus, nes nuolatinių ir praskrendančių čia daugybė.

Tos pačios valstybės pietvakariuose įsteigtas Mesa Verde taut. parkas paskirtas apsaugoti pačias žymiausias ir seniausias krašte indėnų gyv. vietoves ir kt. pastatus. Visu tai apsupta gilų urvų ir randama apie 2000 p. augščiau lygumų. Iš jų priešistorinių pastatų žymiausi — Cliff Rūmai, su 200 gyv. kambarių ir 8 augštais. Įdomu, kad šioji sritis indėnų buvo jau apgyventa nuo 1 metų pr. K. ligi 1300 m. p. K. Tų indėnų papročiai, jų ūkis, menas ir kt. teikia medžiagą besidomintiems šiaurės Amerikos priešistorinė civilizacija, tad ir nestebėtina, kad Mesa Verde parkas laikomas viena labiausiai vertintinų krašto archeologinių vietovių.

Kiek į vakarus, pietinėje Utah v. daly, vietoj griuvėsių užtiksimė gamtos suliedintus "stebuklus". Tai Bryce Canyon taut. parkas, įsteigtas apsaugoti baltųjų kalkakmenių susiformavimus. Lietus, šaltis ir vėjas juos yra taip nuostabiai išdailinę, kad visi tie grioviai ir slėniai lankytojui teikia pasakiškai stebuklingą vaizdą, kurį ne taip lengva aptikti kur nors kitur. Ta pati Utah dar gali pasigirti Zion taut. parku, kuris vadinamas spalvų simfonija. Čia esančios uolos rodo, kad per 200 mil. metų šioji sritis daug kartų kito savo gamtovaizdžiu ir klimatu ir savo metu buvo atsідūrusi jūros dugne. Galima įsivaizduoti, kiek daug įspūdžių teikia visi tie kalkakmenių kilmės kalnai, uolos, urvai, bedugnės.

Nuo Zion'o ligi Bryce Canyon yra 89 mylios, ligi Cedar Breaks

taut. paminklo 86 m. į šiaurę ir ligi Grand Canyon 125 m. į pietus — visą šioji sritis, sakoma, teikia mums visą žemės istoriją ir štai kodėl būnant krašto vidury ar vakaruose negalima visų tų parkų aplenkti. Tokį Grand Canyoną, Arizonos šiaurės vakaruose, stengiasi aplankyti visi savo automobiliais vykstantieji į Amerikos vakarus. Tai sritis 1009 k. m. apimties ir jos didelę dalį sudaro Colorado upė. Ypač tas upės canyonas — vienos mylios gylio ir nuo 4 ligi 18 mylių pločio puikiai pavaizduoja kaip kito žemė vandeniu į paviršius per milijonus metų. Nuo apačios į viršų kyla fantastinės "pilis" ir "šventyklos", kurių uolų daugiausiai spalvotos vyraujant raudonai spalvai. Saulės spinduliams kintant, veikiant atmosferinėms sąlygoms, spalvos kas valandą canyone kinta ir galima suprasti, kad čia atvykę džiaugsis ne tik geologai, bet ir eiliniai lankytojai valandomis negalės atsigerėti spalvų žaismais. Tie gamtos vaizdai ilgainiui liks jų atmintį.

Tą patį galima pasakyti ir apie N. Meksikos pietrytiniame kampe esantį Carlsbad Caverns taut. parką, kuris turi didžiulius pasaulio kalkakmenių urvus su trimis augštais, siekiančiais 1320 p. po žemės paviršium. Tiesiog fantastiškai atrodo visi tie kalco ir kt. geologiniai susiformavimai, požeminės "katedros", 1300 p. po žeme esančios didysios kambarys, tačiau nustebe lankytoją su keltu nuleidžiamu tik 750 p. po žeme. Keturių valandų vos pakanka apžiūrėti visiems tiems gamtos stebuklams.

Ir štai pasiekėme jau pačius Amerikos vakarus, nes pakeliui, nei Idaho nei Nevadoje gamtos požiriu nėra nieko ypatingesnio. Visos Ram. Vandenyno pakraščiu valstybės turi kuo pasigirti. Washington v. Cascade kalnuose susidursime su Mount Rainier taut. parku su jo įžymybe, majestotingu M. Rainier kalnu, amžinu sniegu padengtu ir 14.408 p. augščio. Kalnas turi 25 ledynus. Aplinkiniuose miškuose daug retų medžių, gyvūnų, paukščių. Ties vandenynu, Olympic pusiasalyje vėl kitas parkas, vad. Olympic. Didingi miškai su senųjų laikų medžių paveldžiais (miško pirkiai ir čia graso), kalnų ežerai, augmenija, gyvūnai ir paukščiai. Visa tai teikia retos gamtos idilijos vaizdą. Įdomus čia vėl lietaus miškas, kur per metus lietaus gaunama 142 coliai ir tai miškui teikia fantastines formas.

Pietiniame Oregone vėl nuostabi gamtos tvarynis — Crater Lake ežeras, esąs buv. ugniakalnio kraterio. Šis mėlėnasis ežeras, kurio kilmę niekas tiksliai negali nusakyti, savo mėlė-

IŠ LOS ANGELES

BALF Los Angeles skyrius per rugsėjo ir spalio mėn. suplanavo praveisti piniginių vajų. Yra sudarytas vajeaus garbės komitetas, į kurį įeina: prof. M. Biržiška, konsulas J. J. Bielskis, kun. J. Kučingis, teisėjas J. Peters, dr. P. Pamataitis, A. Skirius, F. Kudirka, J. Steponavičius, F. Račkus.

Prof. M. Biržiškai pagerbti bankietas, rengiamas A. L. T. Los Angeles skyriaus, įvyks rugsėjo 28 d. Karls Restorane (Vernon & Greshaw Bl.). Į rengimo komitetą įeina: M. Afukienė, prof. K. Alminauskas, A. Deringienė, A. Dabšys, F. Kudirka, dr. P. Pamataitis, A. Skirius, M. Starkus, Steponavičiai ir J. Uždavins.

Lietuvių tautinių šokių grupė amerikiečių tarpe yra gerai žinoma. Ji yra užkviesta spalio 10-11 d. Tarptautinio instituto ir spalio 19 d. šokti Civic auditorijoje, Glendale, Calif. Grupę sudaro apie 30 jaunuolių. Jai vadovauja L. Zaikienė.

Piknikai Los Angelyje įvyks

nais vandenimis, savo grožiu buvo net vadinamas aštuntuoju pasaulio stebuklu. Visą šio 20 k. m. dydžio ežero aplinką sudaro parkas su jiems įprastais gyventojais ir laukine gamta. Pagaliau, Kalifornijoje lengvai pasiekiamas Yosemite taut. parkas vėl sudaro vieną nuostabiųjų gamtos apsaugos sričių. Ir čia ledynai savo veiksmais paliko gamtoje pėdsakus. Čia sutinkami vieni gražiausių pasaulio kriokliai, kurių dalis turi 1612 p. augščio vandens kritimą. Viešas su kitu siejasi dar du parkai Kalifornijoje — tai Sequoia ir Kings Canyon taut. parkai. Abu parkai yra 1314 k. m. dydžio. Sequoia parkas įst. 1890 m. apsaugoti milžiniškus to pavaldinimo medžius, vėliau jis prapleistas ir su miškais ir kalnais teikia daug vaizdų, turi ir didžiausią kalną JAV — Mt. Whitney su 14.494 p. augščio. Pati didžioji parko įžymybė tai tie milžiniški medžiai, kurių seniausieji turi 4000 m. amžiaus, kai kurie turi 300 p. augščio, o jų diametras — net 20 pėdų...

Augščiau apžvelgti 20 parkų tai tik dalis visų tų gamtos apsaugos sričių, kuriomis kraštas gali teisėtai didžiuotis, nors visas "kreditas" atitenka ne patiems amerikiečiams, bet gamtos kūrybai. Šalia parkų dar yra įsidėmėtinų, taip pat valdžios globojamų taut. gamtos paminklų, bet apie juos jau kitą kartą. Parengė V. Al.

ta beveik kas sekmadienį. Rugpjūčio 10 d. buvo pirmasis radio pusvalandžio piknikas. Rugpjūčio 17 d. "Lietuvių Dienų" piknikas. Šv. Kazimiero parapija rengia pikniką rugpjūčio 31 d. Arroyo Seco Parke. Jame bus tautinių šokių ir dainų programa.

Lietuvių Dienų leidykla, kuri iki šiol jau yra išleidusi poezijos antologiją "Žemė" ir St. Būdavo apysaką "Varpai Skamba", dabar jau baigia spausdinti prof. Mykolo Biržiškos knygą "Lietuvių tautos kelias". Taip pat renkami mdežiaga Amerikos lietuvių bibliografiniam vardinui "Žinomieji lietuviai", kuri numatoma išleisti apie Kalėdas. Į šią knygą tilps tik tie lietuvių visuomenės žinomi asmenys, kurie užpildys specialią anketą. Dėl adresų pasikeitimų ne visi pasiekiami, todėl prašome dėl anketo rašyti į leidyklą — "Z. L." — 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

Rugsėjo mėnesio "Lietuvių Dienų" numeris išėjo anksčiau. Tuo būdu jis laiku pasieks ir tolimas Pietų Amerikos bei Australijos lietuvių kolonijas. Šiame numeryje telpa daug iliustracijų iš Dariaus-Gireno legionierių posto Chicagoje. Taip pat nemazai nuotraukų iš New Yorko, Kanados, Europos ir Australijos lietuvių gyvenimo. "L. D." prenos \$3.00 metams. Adresas — 9204 S. Broadway, Los Angeles, Cal.

Ar jau

įstojai į

V I L T I E S

draugiją?

SAMBŪRIO NARIAMS CHICAGOJE

pranešama, kad Sambūrio iškila — gegužinė įvyksta rugpjūčio mėn. 24 d. (sekmadienį) Thornton'o miške, prie alaus daryklos "Baltoji meška". Autobusai į Thornton'ą kursuoja kas valandą nuo 63-čios ir South Park Ave. kampo. Susirinkimo vieta 10-11 val. prieš piet "Baltoji meška" kieme. Esant blogesniams orui iškila įvyks patalpose.

Visi kolegos (ės) su draugais ir pažįstamais maloniai kviečiami iškiloje dalyvauti.

KARIUOMENĖS MINĖJIMAS BROOKLYNE

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmasis skyrius Brooklyne, rengia Lietuvos kariuomenės 34-rių metų įkūrimo minėjimo koncertą.

Šis koncertas bus iškilmingas, turės įvairią programą. Koncertas įvyks lapkričio mėn. 23 d. Schwaben Hall salėje, 474 Knickerbocker Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Visų lietuviškų organizacijų Brooklyne nuosirdžiai prašome tą dieną kitų parengimų nerengti.

Rengėjai

RAMOVĖS VADOVYBĖ DETROITE

L. K. Sąjungos "Ramovė" Detroite skyrius persitvarkė ir dabar valdybą sudaro: pirmin. pulk. Itn. J. Šepetys, kasin. kapt. J. Mitkus ir sekret. kap. V. Rušėckas.

Savo būstinę pasirinko, dėl patogumo susirinkimams daryti, prie šv. Antano parapijos

bažnyčios pas kpt. Mitkų — 3549 W. Vernor Hwy, Detroit 16, Mich.

ISLAIKO VIENĄ MOKINĮ

Savanoris kūrėjas Jurgis Mitkus suorganizavo, Detroite būrelį žmonių Vasario 16 gimnazijos vieną mokinį išlaikyti. Į būrelį įeina:

V. Bložė, E. Bložienė, A. Bražėnas, Pr. Gobis, G. Gobienė, L. Heiningas, P. Heiningienė, L. Meškauskas, J. Mitkus, T. Mitkienė, L. Mikalionis, A. Petrušis, Gr. Petrušienė, K. Stašaitis, A. Stašaitienė, J. Stašys, S. Sližys, N. Sližienė, R. Tamulionis, P. Varjakojis ir K. Varjakojienė. Ši grupelė žmonių pasižadėjusi išlaikyti per šiuos mokslo metus gimnazijos IV klasės mokinį Juozą Simokaitį, kilusį iš Kaniukų km., Raseinių apskrities.

WORCESTER, MASS.

MIRĖ MATAS DABRILA

Rugpjūčio 15 d. čia mirė prieš tįs metus iš tremties atvykęs Matas Dabrila. Prieš kiek laiko jis buvo sunkiau susirgęs, bet paskutiniu metu taisėsi.

Matas Dabrila buvo kilęs iš Vilkaviškio. Worcesterį liko jo trys broliai ir žmona Ona Dabrilienė. Palaidotas rugpjūčio 18 d.

RASOMOSIOS MAŠINĖLĖS

Garsiosios SMITH-CORONA 44-rių raktų portatyvės rašomosios mašinėlės PILNU LIETUVISKU raidynu arba VISAIS lietuviškais ženklais NEPAKEISTAM amerikoniškom raišyme, gaunamos išimtinai pas V. Bartkus, 712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio. Telef.: LI 1-6716. (52)

DIDELIS ŽINGSNIS
PRIEKINI!

**DABAR
HIGH
TEST...**

**BET
TA PATI
KAINA!**

Sohio X-tame vertė yra pastumta iki taško, kur viršija rūšį geriausio gazolino. Bet, X-tame dar parduodama už paprasto gaso kainą!

Jei jūs naudojate geriausią gazoliną, yra tikra, kad naujas X-tame duos jums visą patarnavimą, kurį gaunate dabar ir tai padarys už paprasto gaso kainą.

Dabar tik keli labai jautrūs motorai yra reikalingi augštesnio octane kuro negu naujo high-test X-tame. Tiems, Soho siūlo Soho Supreme, augščiausios vertės gasoliną parduodamą Ohio

NEW! **SOHIO X-TANE**
EXCEEDS PREMIUM STANDARD

CHICAGIEČIAI, ĮSIDĖMĖKITE

DR. ANTANAS RUDOKAS, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus
4701 S. Damen Ave. Chicago 9, Ill.
(47-sios ir Damen kampas)
Prieima 6-9 val. vak.
šeštad. 10 v. r. — 6 v. v.; trečiad. tik susitarus. Tel. YA 7-7381

TAUPYTI GALITE IR LAIŠKAIS! TAUPYKITE PAS SAVUS!

STANDARD FEDERAL

STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA
AMERIKOJE MOKA AUKŠTA DIVIDENDA

TURTAS per \$31,000,000
ATSARGOS FONDAS „ \$ 3,000,000

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.
JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas • Telef. Virginia 7-1141
Įstaigos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 4 val. po pietų,
ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro,
trečiadieniai uždaryta.

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

APIE "ANTRĄ SKRIDIMĄ"

Prieš išvykdamas atostogų, rašiau Dirvoje apie Dariaus-Girėno skridimo sukaktį. Trumpai užsiminiau ir apie "antrą skridimą", kurį surengė socialistų Naujienos. Dėl to Naujienose kilo didelis triukšmas. Mat, Naujienos nenori to antro skridimo nei prisiminti, nei kad kas kitas primintų. Nuo Vaitkaus skridimo, iki šiol Naujienos nėra rodos nei karto apie tą žyrį prasaritusios, ir nedaro metinių paminėjimų, kaip daroma Dariaus ir Girėno minėjimai.

Kodėl "antras skridimas"? Minėjau, kad Naujienos visomis pastangomis boikotavo ir ardė Dariaus ir Girėno sumanymą skristi į Lietuvą. Tai buvo buržujiškas, ne darbininkiškas, nereikalingas išmisas ir Naujienos nenorėjo, kad lietuviai darbininkai tam tikslui aukotų pinigų. Bet kai Darius ir Girėnas tragingai žuvo, Naujienoms kilo mintis surengti savo skridimą, išsireklamuoti.

Tuoju Grigaitis griebsė organizuoti kolonijose "antrojo skridimo" komitetus, kai kur privilodamas Dariaus-Girėno skridimo rėmimo komitetus tam tikslui dirbti. Kitur senieji komitetai atsiskė su Grigaičiu ką nors bendro turėti, prisimindami Naujienų pasielgimą su Dariaus ir Girėno.

"Antras skridimas" vadinta dėl to, kad šiuo atveju nebuvo nei lakūno nei lėktuvo, tik gera mintis. Grigaičio galvoje pasinaudoti Dariaus ir Girėno tragedija ir sujaukinti lietuvių visuomenę. Kita istorija būtų buvusi, jeigu būtų atsiradęs lakūnas, kuris būtų sakęs ryžtasi praveisti Dariaus-Girėno nebaigtą kelionę oru į Lietuvą. Kita pasaka būtų buvusi jeigu toks lakūnas būtų kreipėsi į visuomenę prašydamas jį paremti, visi būtų atsiskę, tik Naujienos būtų sutikusios jį remti. Bet buvo visai atvirkščiai: Naujienos išsišoko "antrą skridimą" organizuoti, jieškoti — samdyti lakūnus, rinkti tam tikslui aukas, pirkti lėktuvą ir t.t.

Zinant Naujienų pasielgimą su Dariaus-Girėno, veikėjai šaltai ir tą projektą žiūrėjo, kita spauda jo nerėmė. Grigaitis kelis lakūnus, kiek tada lietuvių lakūnų buvo, kalbino, šiaip-taip gavo tulą James pavarde vyrą, kuris sakė esąs lietuvis, ir rengė jį skridimui, mokėjo jam algą. Paskui vėl, jieškota kito lakūno, kol gautas Vaitkus. Kai jau buvo išreklamuotas "antras skridimas" ir Lietuvoje jau tikėta, kad skridimas įvyks, Grigaičiui pasidarė neįdomu, kad jo skridimas neįkūnijamas. Naujienų vadovaujamas komitetas, ne lakūnai, pirkto lėktuvą, ir visą reikalingą kontroliavo. (Komitetas skaitėsi tik su Naujienomis).

Vaitkui sutikus pagaliau skristi, ir nusikridus į Airiją, nusileidus pievoje, sutrūkinę lėktuvą vėliau buvo nuvežtas į Kauną (laivu ir traukiniais). Kiek žinoma, už tą lėktuvą Naujienų atstovai Lietuvoje gavo apie \$15,000, kas skaitėsi Naujienų ir lakūno pelnas. Bet matyt kilo nesusipratimai, kad po sugrįžimo Amerikon Vaitkus, kur ne kur pasirodęs, tuoj iš lietuvių tarpo dingio, ir apie jį Naujienos daugiau nenorėjo užsiminti.

Mane ir Dirvą išbarti prisidėjo ir vienas kitas tų, kurie Lietuvoje dalyvavo Vaitkaus suti-kime, kai jis kitu lėktuvu buvo atskraidintas į Kauną, o jo lėktuvas buvo išvežtas laivu. Juokingos pamokos, kad laivu į Kauną negalima atvykti. Galima, sakysiu, iš Anglijos išvykti laivu, o Kaune atsirasti jau lėktuvu. Bet tai smulkmena, kuri antrojo skridimo esmės nepakeičia.

Pačių Naujienų ir socialistų spaudos būdas yra toks, kad kai apie jų darbus užsiminama, šmeižimu — riksmu nurekti, kad visuomenė netikėtų kas sakoma ar rašoma, panašiai kaip daro bolševikai.

PAKELIUI Į MONTREAL

Iš Toronto, kelias į Montreal eina Ontario ežero šiauriniu pakraščiu. Pravažiuojant Trenton miestelį, ežere jau pasirodo salos, kurių dalis yra labai didelės ir apgyventos, matyt jose miesteliai ir ūkiai.

Apie 160 mylių į rytus nuo Toronto, prie Kingston miesto, Ontario ežeras baigiasi. Visas platus ežero rytinis galas nusidriekęs į pietus, kur jau plaua New Yorko valstybės krantus. Ežero vandeniu toliau tekėti telieka siaura upė, einanti šiaurę kryptimi, pavadinta St. Lawrence upė (Sv. Lauryno).

Upės pradžioje tūno nesuskaitoma daugybė smulkių salučių ir didesnių salų, ir ta dalis pavadinta "Tūkstančių Salų" sritimi. Ten įrengta įvairūs kurtai. Apie tas salas-salutes plauko laivai-laiveliai vežioja turistus kanadiečius ir amerikiečius. Ir laivai vasaros metu daro labai gerą biznį.

Dar už 50 mylių St. Lawrence upė visai išsiliaurėja, gal dviejų Nemunų pločio.

Iš šiaurės, ties Kingston miesteliu, yra daugybė mažesnių ežerų, kurių dalies vanduo susilieja į Ontario ir St. Lawrence vandenį.

Kalbant apie St. Lawrence upę, reikia priminti, kad tą upę sudaro visų penkių Didžiųjų Ežerų vandenys, atitekę iš vakarų, iš aukštumų, kurios baigiasi artėjant Atlanto rytuose. Tie ežerai yra: Superior (602 pėdos virš jūros paviršiaus, 1009 pėdų gilumo), Michigan (580 pėdų virš jūros paviršiaus, 868 pėdų gilumo), Huron (580 pėdų virš jūros paviršiaus, 702 pėdų gilumo). Šių trijų ežerų vandenys, tekėdami į rytus, per mažiuką St. Clair ežerą ir Detroit upę susilieja į Erie ežerą, kuris yra 570 pėdų virš jūros paviršiaus. (Erie ežero gilumas 210 pėdų). Prie Buffalo, visos tas vanduo sueina į upę ir staiga krenta daug žemiau, per Niagaros krioklį į Ontario ežerą, kuris yra jau tik 247 pėdų virš jūros paviršiaus, bet kurio gylis yra apie 740 pėdų. (Metras yra apie 3 1/3 pėdos).

Kaip iš mažų ežerų prasideda mažesnės upės, iš šių didelių ežerų, tūkstančių ketvirtainių mylių ploth, susidaro didinga St. Lawrence upė, tų ežerų vandens išteklėjimui vaga į Atlantą.

Ežerams esant vienas už kitą aukščiau, jų vandenys iš vėjų ir kitus persilieja įvairiais siaurais vandenpuoliais, kurių di-

džiausias yra Niagaros krioklys.

Bet ypatinga tas, kad tiek vandens turinti St. Lawrence upė neturi tinkamo vandens kelio iš Atlanto į Didžiuosius ežerus. Laivų susisiekimas eina įvairiais perkasais-kanalais, įrengtais visu Kanados pakraščiu vakarus nuo Montreal. Kadangi pati upė, tekėdama į Atlantą, daugelyje vietų vis smunka žemyn, kai kuriose vietose vanduo krinta per kataraktus, pilnus akmenų. Tose vietose įrengta laivams iškelti ir nuleisti užtvankos. Ir tik tokiu būdu laivai iš Atlanto atplaukia į Clevelandą; bet tik maži laivai. Didesni jūrų laivai, net keleiviniai iš Anglijos, plaukia iki Montrealio. Prekiniai Europos ir Kanados laivai daugiausia plaukia iki Toronto. Karo laivai anais laikais, kada dar reikėjo Amerikai ir Britanijai savo nesusipratimus Amerikos kontinente spręsti karu, buvo statyti pačiuose didžiuosiuose ežeruose.

Ilgos kalbos apie vandenkelį

Kanada savo pusėje mažiems laivams turi perkasus, ir kalbina Ameriką (jau keliasdešimt metų), įrengti didesniams jūrų laivams atitinkamo gilumo St. Lawrence upę vandenkelį. Tas projektas kaštuotų abiem pusiems apie bilioną dolerių. Bet Amerikos geležinkelių interesai vis pajėgia kongrese iškelti to vandenkelio sumanymą nustumti į šalį. Amerikai šis upės kelias yra nuošalus, Kanadai gi kaip tik patogesnis, nes didžiama pietrytinės Kanados miestų ir pramonės liečia St. Lawrence upę ir didžiųjų ežerų krantus. Kanada pagaliau pasiryžo tą projektą vykdyti pati viena.

Iš penkių didžiųjų ežerų tik vienas, Michigan ežeras, visais yra Amerikos pusėje. Kitais visais keturiais ežerais eina Amerikos-Kanados rubežius.

Artėjant prie Montreal, St. Lawrence upė išsiplečia vėl į nelabai platų ežerą, gal kokių 40 mylių, pavadintą Sv. Pranciškaus ežeru. Toliau, susiaurėjus vėl į upę, Montrealio srityje virsta Sv. Liudviko ežeru. Iš šiaurės vakarų atiteka didelė Ottawos upė, į Des Deux Montagnes ežerą, tas ežeras susijungia su Sv. Liudviko ežeru, paskui vėl subėga į St. Lawrence upę. Kitos dvi šakos iš Des Deux Montagnes ežero teka šiaurine puse Montrealio į St. Lawrence upę, toliau nusišakančią į šiaurę. Pats Montrealis guli prie išpliusios rytų pusėje St. Lawrence upės vandenų.

Kanadoje keliauti lengva. Į didmiestį įvažiuojant yra valdiški informacijos biurai, kuriuose turistai gauna miestų žemėlapius, žinias apie nakvynės vietas ir jų kainas.

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesių pabalgos!

TUOJ ĮSIGYKITE NAUJĄ

Balio Gaidžiūno
knyga

VIENERI METAI IR VIENA SAVAITĖ

Šioje knygoje, prisiminimų forma, vaizduojami 1940 ir 1941 vergijos metai Lietuvoje.

Knyga 182 psl. Kaina 1.50 dol. Knyga gaunama: DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

SPAUDOS BALIUS

Rugsėjo
14 d.
Slovenian
Auditorium
6417 St. Clair
Pradžia 5:30 val.

Bernardas Brazdžionis

Henrikas Kačinskas

Rugsėjo
14 d.
Slovenian
Auditorium
6417 St. Clair
Pradžia 5:30 val.

Aldona Stempuženė

Regina Brazaitienė

PROGRAMĄ IŠPILDO:

Rašytojai — Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras, dainos aktorius Henrikas Kačinskas, dainininkė Aldona Stempuženė ir muzikė Regina Brazaitienė.

Po programos turtingas bufetas, šokiai ir kitos pramogos.

Gros R. Gilio kapela

Bilietai po \$2.00, \$1.50 ir \$1.00. Visos vietos numeruotos. Parduodami Dirvoje.

NEVELUOKIT ĮSIGYTI BILIETUS

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

Antanas Gustaitis

Stasys Santvaras

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

Klaidingi tvirtinimai

Mūsų spaudos apžvalga

Tėviškės žiburiai, norėdami paaiškinti, kodėl mūsų visuomenėje vis daugiau rodoma susirūpinimo dėl VLIKO veiklos, taip rašo:

"VLIKO pertvarkymo reikalavimas kilo ne iš jo darbo trūkumų, ne iš noro jo pastangas ir darbą padaryti veiksmingesnį jo tiesioginės veiklos dirvoje, t. y. plačiame pasauly: keliant Lietuvos laisvės bylą, bet grynai dėl kai kurių asmenų bei grupių ambicijos ten taip pat dalyvauti arba didesnės įtakos įgauti. Atseit, tai grynai partinis užsispyrimas, kuriam paaukojamas pats laisvės kovos reikalas, nes jis išsiskia ir antros pusės užsispyrimą, o ginčai suveda visą laiką ir energiją..." (Tėv. žiburiai, Nr. 32).

Taigi, dėl to partinio užsispyrimo VLIKO veikloje ir pasireiškė labai daug trūkumų. Ir mat dėl tų trūkumų reikalaujama Vliką pertvarkyti ir padaryti jį visų apjungiančiu organu, o ne vienos kurios grupės nuosavybe.

Tas "antros pusės užsispyrimas" yra toks didelis, kad visos pastangos iki šiol nedavė jokių vaisių...

KURIE PRIETARINGI?

"Bažnyčia paties mirusiųjų deginimo fakto visiškai nesibijo ir anaipol nei kiek nemano, kad tas sukludytų jų kūnams priskirti paskutinąjį teismo dieną. Tūkstančius sudegintųjų Bažnyčia yra paskelbusi ir ateityje dar paskelbs savo šventaisiais. Pradedant Nerono sodų "gyvaisiais fakelais" ir baigiant naujausios bedievybės perlais — kacetų krematorių aukomis. Ne Bažnyčia ir ne krikščionys, o vadinami laisvamaniai laikosi prietarų, manydami, kad jų adepty sudegintieji kūnai nekados nebeprisikels ir tuo būdu išvengs jiems siaubą keliančio atsiskaitymo paskutiniojo teismo dieną.

Ne tikintieji, o bedieviai pasirodo tikri ignorantai, kurie mano, jog žemės užkastas kūnas laikui bėgant išnyksta. Panaši nesąmonė — būk Bažnyčia mokinanti, kad mirusieji atgis su tokiais pat kūnais, kokius jie turėjo prieš mirdami." (P. Kirsukas, Draugas, Nr. 183).

PAZIŪR SKIRTUMAI PAS ATEITININKUS

Vyr. ateitininkų vadui dr. A.

Damūsiui pasitraukus, Draugas savo vedamajame, tarp kitko, taip rašo:

"Kadangi prof. Maceinos iškelto idėjos yra dar gyvų diskusijų būvyje, tai apžvalginiame straipsnyje netenka jų vertinti ir svarstyti, kokios visuomeninės reikšmės jos turės lietuviškai šviesuomenei. Reikia iškelti tik faktą, kad pažiūrų skirtumai laikuriais klausimais ateitininkų tarpe pasidarė gana juntami." (Draugas, Nr. 187).

Vyt. Gedrimas

Seniausias ir gražiausias ilius savo vedamajame, tarp kitko, truoatas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$3.00

Susipažinti siunčiamas

dovanai.

6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

CHICAGOS ŠEŠELIAI

CHICAGOS ŠEŠELIAI — žiaurios tikrovės vaizdai. Visas pasaulis žino Chicago, bet netokia, kokia aprašyta CHICAGOS ŠEŠELIUOSE. Upton Sinclair rašė apie Chicago lietuvių savo romane RAISTAS, bet netiek daug, kiek apie juos parašyta šioje naujoje novelių knygoje. 316 puslapių; iliustruota; kaina 3 doleriai. SIRDIES ROMAI — Amerikos lietuvių gyvenimo romanas. 450 puslapių; iliustruotas; kaina 4 doleriai. SLIAPTARNIAI — pirmutinis romanas, kuriame tiek daug parašyta apie Amerikos lietuvių gyvenimo sunkumus, vargus ir kovas dėl lietuviybės. 652 puslapiai; Jono Šliupo, "dėdės" Šerno ir kun. Dembskio atvaizdai; kaina 3 doleriai. VISOS TRYS KNYGOS TIK UŽ 8 DOLERIUS! Rašykite: Dr. Alg. Margeris, 3325 So. Halsted St., Chicago 8, Illinois.

Cleveland ir APYLINKĖSE

CLEVELANDIEČIŲ DĖMESIUI

Dirvos redakcija visų clevelandiečių patogumui praneša, kad norintieji savo artimiesiems ir pažįstamiems per laikraštį pranešti apie savo išvykimus atostogų, apie šeimos šventes, laimingus ir nelaimingus atsitikimus, tą gali padaryti nemokamai.

Iki kiekvieno pirmadienio vakaro redakcijai pranešti pagedavimai telefonu ar laiškais, bus patenkinti tos savaitės Dirvos numerįje.

Už visus skelbimus ką nors perkant ar parduodant, rengiant koncertus, gegužines ir kt. mokama skelbimų nustatytos kainos.

Organizacijų susirinkimai, paskaitos, paminėjimai, skelbiami nemokamai. Tuo gali naudotis visos Clevelando lietuviškos organizacijos.

BILIETAI Į SPAUDOS BALIŲ

Bilietai į spaudos balių jau parduodami Dirvoje. Pirmoji į spaudos balių bilietus sau ir savo pažįstamiems užsakė p. Malcanienė. Ją tuoj pasekė visa eilė kitų clevelandiečių. Apie Dirvos ruošiamą spaudos balių plačiau skaitykite 7 psl. spausdinamam skelbime.

NORINTIEMS STUDIJOVI

Pakartoni primenama vietos jaunimui ir visiems besidomintiems studijų galimybėmis, kad š. m. rugpjūčio mėn. 24 d. 11 val. 15 min. Lietuvių salėje bus platus informacinis pranešimas. Kartu prašoma atkreipti dėmesį į šio penktadienio (VIII. 22) lietuviškąjį radio pusvalandį.

LFK ISKILMINGAS NARIŲ SUSIRINKIMAS

Rugšėjo 7 d. 12 val. Lietuvių salėje aštuntai rugšėjo paminėti šaukiamas iškilmingas LFK narių susirinkimas.

Susirinkime bus atitinkama paskaita ir meninė programa. Clevelando lietuvių visuomenės maloniai kviečiama tame susirinkime dalyvauti.

SVEIKSTA DR. M. VAITENAS

Sunkiai susirgęs Dr. M. Vaitėnas pamazų taisosi. Jo pasveikimo nuosirdžiai laukia jo nemažas būrys pacientų, draugų, o ypač skautai, kuriems jis daug padeda.

RAMANAUSKAI SUSILAUKĖ DUKTERS

Dr. Vl. Ramanauskas šeima liepos mėn. 24 d. susilaukė dukters Rimos-Marijos.

J. VERBELA CLEVELANDE

J. Verbela, gyvenantis Hollywood, Fla., savaitę atvyko į Clevelandą aplankyti savo artimuosius.

ISKORĖ JŲRŲ SKAUTŲ VALTIS NARAS

1952 m. rugp. 8 d. čiurolioniečių patalpose įvyko NARŲ valties įkūrimas.

Susirinko tryliką jūros skautų. Valčiai vadovauti ir instruktuoti pakviestas jūrų skautininkas Vl. Petukauskas. Sueigos metu jūr. sktn. Vl. Petukauskas paaikšino jūrų skautų reikšmę ir tikslą. Vėliau buvo išrinktas valties vadas Emanuelis Jarašūnas.

Jūrų skautai nustatė darbo gaires ir visi ruošiasi trečiajam jūrų skautų patyrimo laipsniui. Sueigos vyktą kiekvieną penktadienį 7 val. čiurolioniečių patalpose.

Norintieji įstoti į jūrų skautų eiles kreipiasi į valties vadą adresu: 558 E. 102 St. arba telefonu MU 1-9469 vakarais.

POVILAS CHALKO — ADVOKATAS

Povilas Chalko paskutinią egzaminų sesiją išlaikė valstybinius egzaminus ir gavo advokato teises. Jis nuolat padeda Dirvai jos teisiniuose reikaluose ir dažnai patarnauja kitiems lietuviams.

REIKALINGAS BUTAS

3 ar 5 kambarių, apartamente ar paskiram name. Taip pat ir garažas. Maža šeima. Pranešti: EN 1-4486.

DAR ŠIANDIEN UŽEIK Į DIRVĄ

Mes turime visas naujausias knygas, kurios tik išėjo Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ar Vokietijoje. Užeik ir nusipirk.

Aukso kirvis	2.50
Altoriai šešėly	\$4.00
Balutis	1.50
Baltaragio malūnas	2.50
Beržų pasakos	1.50
Barabas	2.25
Dulkės raud. saulėleidy	3.00
Debesys plaukia pažemiu	2.50
Didžiosios atgailos	3.50
Doleris iš Pittsburgho	0.80
Gintaro pasakos	0.35
Kazimieras Saphiega	2.50
Kuprelis	2.00
Kalorijos ir doleriai	2.00
Kolektyvinė prausykla	1.00
Lietuvai Tėvynei	0.50
Lietuva Tironų Pančiuose	1.50
Lietuviškos pasakos	2.50
Lietuvių kalbos vadovas	4.50
Lietuvių poezijos antologija	6.00
Lapės pasaka	1.10
Lekučio atsiminimai	1.50
Mėnuo vadinamas medaus	2.50
Meškiukas Rudnosukas	2.00
Motulė paviliojo	0.60
Medinis arklys	2.00
Nemunas	2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko	2.50
Namai ant smėlio	2.00
Our Country Lithuania	5.00
Pirmas rūpestis	2.00
Pragaro pošvaistės	3.50
Partizanai už geležinės uždangos	2.50
Paslaptis	1.00
Pakeliui į mirtį	1.00
Princas ir elgeta	1.20
Pietų vėjelis	1.00
Paklydę paukščiai I	2.20
Paklydę paukščiai II	2.60
Ramybė man	0.80
Raguvo malūnininkas	0.25
San Michael knyga	2.50
Sventieji akmenys	2.00
Sventoji Lietuva	3.00
Tolmieji kvadratai	2.00
Tautosakos lobynas	3.00
Tėvų pasakos	1.90
Vieneri metal ir viena savaitė	1.50
Varpai skamba	2.50
Valentina	2.00
Vaikų knygelė	1.80
Žemė	4.00

K. RAMANAUSKAS CLEVELANDE

K. Ramanauskas, Vilties draugijos narys, Dr. Vl. Ramanauskas brolis, savaitę atvyko iš Chicago į Clevelandą. Prieš tai lankėsi Kanadoje.

LANKĖSI J. SKINDERIS

Jonas Skinderis su dukterim, kuri taip pat gražia kalba lietuviškai, pakeliui iš Kanados buvo sustoję Clevelande ir apsilankė savo pažįstamus. Skinderiai yra iš tremties iškviesti virš 10 tremtinių. Jie gyvena Clinton, Ind. Aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje.

VISIEMS NEPILIEČIAMS

Leonard of Fuerst, Clerk of Courts, redakcijai atsiuntė raštą ir prašo jį paskelbti visų nepilietiečių dėmesiui. Tame rašte sako:

"Nuo 1952 metų gruodžio mėn. 24 dienos ir vėliau, išsiimant pilietybės popierius nebe-reikalingi turėti dokumentai vadinami "Pirmaisiais popieriais", nebent ateivis reikalauja jų kuriam kitam reikalui, bet ne pilietybei gauti. Daugelis ateivių, be abejo, joms, jų nebeįsisiims.

Imigracijos ir Pilietybės įstatymo 334 skyrius sako, kad ateivis, turįs 18 metų ir čia gyvenęs reikalingus 5 metus, galės tiesiai užpildyti pilietybės prašymą. Jei kas vistiek norėtų gauti kuriam kitam tikslui, kaip darbo gavimui ir kt. "Pirmuosius Popierius", jie tai gali padaryti".

PATIKRINKIT SAVO PLAUCIUS

Neseniai Clevelando miesto majoras T. A. Burke paskelbė, kad X-Ray Tikrinimo Komitetas deda naujas pastangas, kad visi Clevelando gyventojai galėtų patikrinti savo plaučius ir įsitikinti ar jiems nereikia gydytis. Tuo norima sumažinti džiuvos pavojaus ir pakelti Clevelando miesto gyventojų sveikatingumą. Šiuo metu yra paruošta 12 specialių automašinų, kurios vienoje vietoje išstovės po mėnesį laiko. Tose automašinos bus galima plaučius peršviesti.

PASIKEITIMAI OHIO BELL TELEPHONE CO.

Randolph Eide, 22 metus išbuvęs prezidentu, neužilgo bus pakeltas į tos bendrovės garbės pirmininkus. Ohio Bell bendrovės prezidentu bus paskirtas John A. Greene, buvęs laivyno leitenantas ir vėliau daugelio labdarinių organizacijų narys. Jis jau 31 metus priklauso Ohio Bell Telephone bendrovei. Šie numatyti pakeitimai buvo paskelbti po tos bendrovės direktorių susirinkimo. Taip pat nauji vadovai išrinkti ir Michigan Bell bendroveje.

8 KAMBARIŲ NAMAS,

tinkamas dviems šeimoms. Gerame stovyje iš lauko ir viduje. 85th East St. ir Wade Park Ave. Geras pirkiny už \$9.250.— Eastern Realty P. O. Box 259 Twinsburg, Ohio (34)

PARDAVIMUI

7 kambarių atskiras, labai geram stovyje namas, 4 miegamieji. Extra prausykla ir dušas rūsyje. Gaso apšildymas. Žemi taksai. Namas yra Lockyear gatvėje. Šaukti po 4-tos val. 1222 E. 73 Place HE 1-1518

JIEŠKO PIRKTI PIANINĄ

Jieškomas pirkti pianinas. Prašome siūlyti telefonu MU 1-7106 (vakarais).

RENGIA VAIKŲ ISLEISTUVES Į MOKSLĄ

Šią savaitę Neurą savo ūkyje rengia vaikų isleistuves į mokslą. Kviečia atvykti clevelandiečius ir drauge pasilinksinti. Adresas: 38 Country Rd., Brunswick, Ohio.

PARDUODAMI VAISIAI

T. Neuros ūkyje pigiai galite nusipirkti vaisių. Atvažiuokite šią savaitę, galėsite nusipirkti visą vaisių medį ir jį nusiskinti. Ūkis yra 38 Country Rd., Brunswick, Ohio.

JIEŠKOMI DARBININKAI

Jieškomai vyrai surinkėjai, kūrikai, padėjėjai. 45 valandų savaitė. Darbas pastovus. Pirmą ir antrą pamainą. Įvairūs priedai.

Interior Steel Equipment Co. 2352 E. 69 St.

REIKALINGAS PIANINAS

Čiurolionio ansamblui reikalingas geram stovyje esantis pianinas. Siūlyti telefonu: HE 1-4947.

PARDUODAMI NAMAI

Puikus pirkiny, dveji namai, vertės \$10,000 ir \$13,500. Abu atskirai ir puikiam stovyje, gauti už \$8,000 ir \$11,000. Netoli St. Thomas Aquinas parapijos. Šaukite: Gerity, SW 1-9597 arba 9108 Superior Ave.

PARDUODAMAS NAMAS

Dviejų šeimų, 5 ir 5 kambariai, modernios virtuvės, prausyklos. Dvigubi garažai. Kaina \$12,700.

Šaukite: GL 1-2359, arba 9311 Wright Ct.

NATIONAL LIMOUSINE SERVICE

Weddings Our Specialty

CAREFUL, COURTEOUS DRIVERS
FULL INSURANCE COVERAGE

2910 EAST 102nd STREET

SW 1-5130

SVEIKINIMAI IR LINKEJIMAI

mūsų draugams
lietuviams

WILBUR H. BREWER

CANDIDATE FOR STATE

REPRESENTATIVE ON THE

REPUBLICAN TICKET

EAST 79th STUDIO

Lietuvis savininkas

1197 EAST 79 ST.

Telef.: HE 1-3535 ir EX 1-6716

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariškų ir geriausių Amerikos laikrodžių
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui.

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujajam lietuviškoje krautuvėje

Pranešimas Pranešimas

TALIS STUDIO

dabar jūsų kaimynystėje
7106 Superior Ave.
Tel. HE 2-0144

Bet kuriuo laiku, bet kokios rūšies foto patarvimas Jums.

Modernūs portretai, vestuvių, šeiminių, vaikų ir kitos nuotraukos.

FOTOGRAFIJOS MEISTERIS

Europinių žurnalų ir filmų
Išsiviečių fotografas, dabar
CLEVELANDE.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba randai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, ne-gu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Saving Bld.

Telef.: MAin 1-1773.

Rezidencija: PENINSULA 2521

ISTAIGOS AUGIMAS!

Jau ilgas laikas kai lietuvių banke, dėl vietos stokos, didelė spūstis. Klientų patogumui banko patalpų padidinimo darbai pradėti ir sparčiai varomi pirmyn.

Kai patalpų praplėtimo darbai bus baigti, visi klientai bankinius reikalus galės atlikti labai patogiai.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta. Kiekviena knygtė apdrausta Federal Insurance Corp iki \$10,000.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.

Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2198

Cleveland, Ohio

Patobulinkit SAVO NAMUS vartodami MONCRIEF

SILDYMO ir ORO VĖSINIMO SISTEMA

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudose-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda U'Tah 1-4515

W.M. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licencijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENDicott 1-1763

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.—Telefonas: ENdicott 1-4486. Redaktorius Balys GAIDŽIONAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

Kaip kūrėsi Lietuvoj ir emigracijoje tvarkėsi VLIKas?

Redakcija gavo eilę laišku, kuriuose prašo ryškiau išsakyti VLIKo įsikūrimą ir jo paskirtį emigracijoje. Tarkime, kad šie laiškuose prašoma išsakyti, kaip VLIKas tvarkėsi emigracijoje.

VYRIAUSIAS LIETUVIŲ KOMITETAS

Pačioje vokiečių okupacijos pradžioje pradėjus ryškėti tikriesiems vokiečių planams Lietuvoje, eilė lietuvių veikėjų pradėjo bandyti sukurti bendrą tautos pasipriešinimo centrą. Bet pradžioje tautai nesisekė, kadangi buvo sunku suderinti atskirų politinių srovių pretenzijas dėl įtakos tame centre.

Nuo seniau Lietuvoje buvo ryškios trys pagrindinės politinės srovės: katalikų, tautininkų ir kairiųjų.

Katalikai formaliai turėjo tris partijas: Krikščionių Demokratų Partiją, Ūkininkų Sąjungą ir Darbo Federaciją. Tikrumoje tai buvo viena srovė, jungianti bendros katalikiškos pasaulėžiūros, o trims partijomis susiskirsčiusi tik taktikos sumetimais.

Tautininkai — religijos ir pasaulėžiūros klausimuose liberali, nacionalistinė, antimarksistinė srovė, ekonominiame gyvenime šalininkė racionalaus kompromiso tarp ekonominio liberalizmo ir valstybinio dirizmo, šalininkė įvairių ekonominių interesų derinimo, priešininkė klasių kovos. Taikant jau tarptautinius politinės diferenciacijos terminus, gal geriausiai būtų srovę vadinti Nacionalistais-Liberalais. Iš šios srovės savo laiką buvo atskilusi dalis, pasižymėjusi mažesniu kompromisingumu beveik visuose politiniuose klausimuose. Norint šią grupę pavadinti tarptautiškai suprantamaisiais vardu, tai gal geriausia būtų ją vadinti Nacionalistų - Radikalų vardu. Taigi ir ši srovė faktiškai turėjo dvi atskiras grupes.

Kairioji srovė susidėjo iš dviejų žymesnių partijų — Valsiečių Liaudininkų ir Socialdemokratų. Pirmoji iš jų laikė save partija, liberaliai demokratine. Ji laikė save atstove smulkių ir vidutinių ūkininkų bei ekonomiskai silpnųjų sluoksnių atstove. Ši partija laikė save broliška partija su lenkų Witos'o, Rumunų Maniu, Bulgarių Petkovo partijomis ir iš dalies su prancūzų radikal-socialistų partija, tačiau tai nebuvo visiškai tikslios analogijos. Socialdemokratų partija buvo, galima sakyti, klasiškausia Lietuvos socialistinė partija, laikiusi save II internacionalo dvasinėje šeimoje, kurios vadai, tačiau buvo caristinės Rusijos laikų socialdemokratų - menševikų srovės auklėtiniai ir į bendravimą su Vakarų Europos socialistų centrais nebuvo aktyviai įję. Prie kairiosios srovės būtų galima priskirti dar nedidelę grupę, kuri vadinosi ūkininkų Partijos vardu, bet iš esmės tai jau nebuvo tikra to žodžio prasme kairi grupė. Ją tektų statyti tarp Valsiečių-Liaudininkų ir Tautininkų (mūsų čia pavadintų Nacionalistų - Liberalų) grupės ir ji, kaip pereinamasis niuansas, galėtų būti skaitoma

B. G.

tinkanti lygiai į vieną, lygiai į kitą pusę.

Okupacijos metu nebuvo galimybės objektyviai patikrinti visų šių mažesnių ir didesnių grupių faktišką įtaką bei atramą tautoje, o vis dėlto kiekviena grupė vertino savo svorį gana augštai. Kiekviena srovė buvo tos nuomonės, kad be jos atstovavimo ir be jos svoriui atitinkamos proporcijos bendras tautos pasipriešinimo centras neturės reikiamo autoriteto... Sunkumas suderinti tas pretenzijas į svorio proporciją bendrame centre kurį laiką ir trukdė tokį centrą sudaryti.

Lietuvos nepriklausomybės pastaraisiais laikais Tautininkų srovė buvo laikoma pozicijos partija, o katalikai ir kairieji buvo opozicijoje. Tuo metu jie buvo savo tarpe sudarę politinę sąjungą, kuri Lietuvoje buvo vadinama "kairiųjų-katalikų sąjūdu". Bet vokiečių okupacijos metu toji "sąjūdis" jau buvo sulūžusi. Katalikai laikė save dominuojančia srove ir reikė pretenziją bendrame centre turėti arba absoliučią daugumą arba bent ne mažiau kaip pusę vietų.

Valsiečių-Liaudininkų partijos pretenzijoms jie dabar jau aiškiai priešinosi, prikišdami šioms, kad pirmosios bolševikų okupacijos metais daug jų žmonių nuėjo atvirai bendradarbiauti su bolševikais, taigi Valsiečių-Liaudininkų Partija esanti priaugusi per daug tautos išdavikų... Iš kitos pusės Valsiečiai Liaudininkai (ir Socialdemokratai) priekaištavo katalikams netoleranciją, nes jie pirmomis dienomis po sukilimo prieš bolševikus beveik vieni užgrobė valdžią ir į visas svarbesnes administracijos vietas sudodinę vien savo žmones, pašalinami iš jų net ištikimiausius Lietuvai kairuosius arba tautininkus... Pagaliau, lygiai katalikai, lygiai kairieji turėjo visą eilę "sąskaitų" su tautininkais už nepriklausomybės laikus, kada ir katalikai ir kairieji buvo opozicijoje...

Atrodytų, kad Lietuvos politinės grupės nepaprastai daug reikšmės skyrė "valdžios pasidalinimo" klausimui kaip tik tuo metu, kada visa valdžia buvo ne jų, o okupantų rankose... Visi tą gerai suprato ir todėl, nežinodami natūralaus partinio egoizmo, visi jautė būtiną reikalą susitarti ir bendrą pasipriešinimo centrą sudaryti. Kaip jau minėta, politinės grupės savo pretenzijas į didesnę svorį tame centre motyvavo ne savu valdžios troškimu, o pirmojo eilės susirūpinimu, kad tas centras būtų pakankamai autoritetingas. O tam, jų tvirtinimu, reikėjo, kad svorio santykis atitiktų to meto tautos srovės, kurių realaus svorio, deka, nebuvo galima objektyviai patikrinti...

Tuo pačiu metu, šalia politinių partijų, jau pradėjo kurtis ir pasipriešinimo prieš okupantus jau pasireiškę naujos organizacijos, kurios buvo grynai kovos organizacijos, ne politinės partijos tikra to žodžio prasme. Tai buvo: Laisvės Kovotojų Sąjunga

(sudaryta daugiausia tautininkų ir iš dalies kairiųjų jaunimo), **Lietuvių Frontas** (sudarytas daugiausia katalikų jaunesniųjų veikėjų — kovos organizacija su palinkimu tapti nauja katalikų politine organizacija), **Nacionalistų Partija** (daugumoje tautininkų — kuriuos pirma pavadino Nacionalistais-Radikalais suorganizuota politinė organizacija, vokiečių okupacijos pradžioje gavusi leidimą oficialiai veikti, bet nesutikusi būti okupantų įrankiu oficialiai uždaryta ir perėjusi į pogrindinį veikimą, tapdama pirmoje eilėje kovos su okupantais organizacija) ir pagaliau **Vienybės Sąjūdis** (taip pat iš katalikų sluoksnių suorganizuota mažą grupę, rodžiusi tendencijos ne tik kovoj, bet ir politiniuose siekiuose arčiau bendradarbiauti su kitomis politinėmis grupėmis). Kadangi šios organizacijos kaip tik ir buvo skirtos pirmoje eilėje kovai su okupantais, tai jų dalyvavimas bendrame pasipriešinimo centre taip pat buvo reikalingas. Tačiau ir šios organizacijos mažiau ar daugiau turėjo ir politinių savo atspalvių, todėl jų dalyvavimas centre savaime turėjo stiprinti vienos ar kitos pagrindinės politinės srovės svorį...

Svarbiausias reikalavimas bendram pasipriešinimo centrui sukurti buvo, be abejo, savitarpinio pasitikėjimo ir sutarimo. O tą savitarpinį kompromisą, net ir okupantų priespaudoje, nebuvo galima vienu užmojimu surasti ir sutarti. Bet laikui bėgant to vis dėlto pasiekta.

Pradžioje katalikiškosios grupės nesutiko eiti į bendrą centrą be absoliučios daugumos garantijų. Ir todėl, po ilgų pasikalbėjimų, laikinai tapo sudarytas centras tik iš kairiųjų ir tautininkų srovių, be katalikų srovės, t. y., į tą centrą įėjo Valsiečių-Liaudininkų Sąjungos, Socialdemokratų Partijos, Tautininkų Sąjungos (Nacionalistų-Liberalų) ir mūsų pavadintų Nacionalistų-Radikalų grupės (į pogrindį veikti nuejusios, okupacijos pradžioje oficialiai bandžiusios veikti Nacionalistų Partijos) atstovai. Kiek vėliau į tą centrą įstojo ir Laisvės Kovotojų Sąjunga (tautininkų ir iš dalies kairiųjų jaunimo sudarytoji kovos organizacija). Šis veikimo centras buvo pavadintas — **VYRIAUSIAS LIETUVIŲ KOMITETAS**. Jo pirmininku buvo asmuo, save laikęs nesurištu su jokia politine grupe.

Iš katalikų srovės organizacijų tuo metu aktyviau veikė **Lietuvių Frontas**. Buvo tvirtinama, kad šios organizacijos iniciatyva yra sudaryta **TAUTOS TARYBA**. Tačiau tos Tautos Tarybos veikimas liko nepastebimas, ir vyravo įsitikinimas, kad Tautos Taryba yra tik antra Lietuvių Fronto išaka.

Vyriausiasis Lietuvių Komitetas iš karto plačiai užsimojo. Tuoju buvo suorganizuotos keturios apygardos: Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus. Jų uždavinys buvo — gauti visas žinias iš kiekvienos Lietuvos vietos ir tuoj perduoti centrui. Taip pat, gautas žinias iš cent-

Redakcija gavo A. Survilos rašinį "Pasirūpinkim jaunimu". Tą rašinį spausdiname, nes pirmoji jo dalis, kur kalbama apie reikalingą jaunimui susiorganizuoti, teisinga. Bet antroji rašinio dalis, kur numatoma, kad klausimas bus aptvarkytas, šei jaunimas susiorganizuos ir JLA kuopas, yra per daug neaiškus ir diskutuotinas.

Didžioji dalis senųjų ateivių ir SLA žiūri, kaip į visokios lietuviškos veiklos šaltinį. Didžioji dalis naujųjų ir dalis senųjų ir SLA žiūri tik kaip į lietuvišką apraudo organizaciją.

Iš SLA vadovybės per pastaruosius kelerius metus beveik nebuvo jokių pastangų kuo nors jaunimą sudominti ar patraukti. Visiškai nebuvo rūpinamasi jaunimo vadų paruošimu. Nieko konkretaus nematyti ir dabar, išskyrus vieno kito pasisakymą, kad reikėtų jaunimą pritraukti. Bet tas nepadaroma vien tik žodžiais, apeliavimu į visuomenę. Tą lengviausia padaryti, ar teisingiau pasakius, nieko nedaryti...

Organizacija, kuri turi nemažus materialinius išteklius visad galėtų šį tą naujo ir patrauklaus išgalvoti. Bet stebint SLA veiklą galima teigti, kad keičiasi laikai, keičiasi reikalavimai, o SLA vis tebeveikia tais pačiais metodais, kokie buvo ir šio šimtmečio pradžioje. Gi naujai ateinantieji tą matą ir įsiekė ko ko tai naujesnio, dinamiškesnio, gyvenimiškesnio, patrauklaus.

Stebint šiuo metų SLA seimą, buvo galima susidaryti nuomonę, kad baigiama ateiti prie upės, per kurią pereiti dar nėra nei pastatyto ir net ne apgalvoto tilto. Kaip bus persikelta į kitą pusę upės, kai išmirs tie, kurie SLA organizacijoj jau dirba po

ro, tuoj perduoti į visas apygardas vietas. Pačiame centre darbas buvo padalintas į eilę komisijų. Ir kada jau buvo pakankamai susitvarkyta viduje, buvo pradėta megzti galimai tamsesnius ryšius su užsieniais. Tuo tikslu 1943 metų vasarą buvo pasiūstas slaptas atstovas į Švediją. Jis ten įsikūrė ir visą vokiečių okupacijos laiką aktyviai veikė informuodamas pasaulį, esantį už vokiečių kontrolių ribų.

Vyriausiasis Lietuvių Komitetas atidžiai sekė visą tuometinį Lietuvos gyvenimą ir kiekvieną atvejį reaguodavo tiksliausiomis priemonėmis, kurias buvo galima panaudoti. Buvo suredaguojami memorandumai, kuriuos okupacinėms įstaigoms įteikdavome vokiečių dar teleruojamos lietuviškos įstaigos, leidžiami slapsti atsisaukimai į gyventojus, sudaromi atitinkami asmeniškai kontaktai ir kt. Kiekvieno tokio atveju VLK nariai slapta susirinkdavo ir bendrai aptardavo, kas ir kaip turi būti padaryta. Komiteto veiklai buvo renkama galimai tikresnė medžiaga iš įvairių vokiečių įstaigų, kurios planavo amžiną Lietuvos okupaciją. VLK posėdžiai buvo kviečiami pagal reikalą. Pirmininkas galėjo atlikti tik eilinius, bėgamuosius reikalus.

Toj pačioje vietoje buvo vengiama nuolatos susirinkti, bet kai reikalingi pradėjo spausėti, kartais tekdamo į savaitę ir po kelius kartus posėdžiauti toje pačioje vietoje. Darbas Komitete ėjo sklandžiai. Nė vieno klausimo nebuvo, kuris išdiskutuotas nebūtų priimtas vienbalsiai.

Vyriausiasis Lietuvių Komitetas veikė nuo 1942 m. iki 1943 metų lapkričio mėn., kada buvo suorganizuotas Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, į kurį įėjo jau visų politinių srovių veikėjai.

Jaunimo organizaciniai klausimai

50-40-30 metų, niekas nežiūri. Gyvenama, kaip tradicinių bajorų, senais, skambiais nuopelnais. Bet toks gyvenimas, be aiškios ateities, organizaciniai žalingas. Suvažiavime labai buvo stropiai žiūrime, kad įvairiose komisijose išsilaikytų tie, kurie jose buvo ir prieš 30 metų, bet niekas "nepagalvojo," kad yra tūkstančiai naujų gyventojų, kuriuos reikia organizuoti į veiklą įjungti. Įjungti ne vien iš jų surenkant apraudo organizaciją, bet ir kitokią veiklą organizuojant.

O gal ir gerai, kad taip SLA vadai organizaciją tvarko — man pasakė vienas narys. Tada mes žinosim, kad turime tik lietuvišką kooperatinę apraudo organizaciją ir nieko daugiau.

Taigi, esant tokiai SLA padėčiai, kalbos apie jaunimo kuopų suorganizavimą, yra kaip ir navišios. Bet jaunimo organizavimo klausimai iš viso yra labai aktualūs ir įdomūs. Redakcija mielai duos vietos šioms klausimams svarstyti ir dėl jų pasisakyti. Taigi laukiame.

PASIRŪPINKIME JAUNIMU

Dažnas mūsų darbuotojų, kai pradėdama kalba apie čia gyvenantį jaunimą, daro beviltišką sprendimą, numodamas ranka ir netikėdamas, kad dar būtų galima ko nors rimtesnio patiekti.

Jau pirma viso ko mes turime pripažinti, kad panašios nuotaikos yra mums giliai kenksmingos. O be to, dar, kas svarbiausia, jos ir nėra visai pagrįstos.

Jeigu ir sutiksime, kad dalis mūsų gerų patriotų lietuvių tėvų vaikų jau beviltiškai mums dingę, tai toli gražu negalima pasakyti to paties lygiai apie visus.

Ypatinai organizuotoji, susipratusi visuomenė turi kreipti dėmesį į tuos jaunuolius, kurie, kaip tarant, yra "pusiaukeyje". Jeigu skatinančioms nutautėti aplinkybėms bus ir toliau leista nekludomai veikti, tai, žinoma, ir ta dalis mūsų jaunimo, kuri šiandien dar nepradėjo savo tautinių nuotaikų, laiko bėgyje gali pasidaryti jau visai abejinga lietuviškumui.

Pirmoje eilėje šiuo žvilgsniu galima pasitikėti šeima. Bet, deja, šeimos ne visados pajėgia stipriai ir autoritetingai veikti. Visuomenės parama šeimos ko-

voje dėl jaunimo tautinėje dvasioje išauklėjimo šiais laikais yra būtina.

Jau esamos jaunimo organizacijos savo tautai atlieka didelį darbą sulaikydamos jaunimą nuo ištautėjimo. Sunkiausia esti toms šeimoms, kurios atsiduria toli nuo savo tautiečių ir kurių jaunimas esti dažnai priverstas bendrauti tik su svetimaisiais, jos ir nėra visai pagrįstos.

Jeigu svarbu jaunimui pastoviai sekti lietuvišką spaudą, dalyvauti lietuviškuose renginiuose tai dar svarbiau būtų suteikti progos jaunimui nuolatos rūpintis lietuvių bendrais reikalais. Žodžiu, svarbu jaunimą įjungti į lietuvių organizacijų ir draugijų nuolatinę veiklą.

Visa bėda, kad daugelis organizacijų tik "šventadienių" veiklą praktikuoja.

Tad ir kyla mintis, ar nebūtų geriau jaunimą įjungti į bendrą, kasdienį ir praktišką darbą. Ir dar svarbu, kad jaunimas dalyvautų kuo didesniais būriais fokijsioje veikloje. Partiniai, sroviniai ar panašūs pradai dažniausiai ir autoritetingai veikti. Visuomenės parama šeimos ko-

pajėgia jaunimo sudominti. O tuo tarpu grynai praktinėje veikloje, ypač jeigu būtų jungtamas tikras apčiuopiamas naujumas, šitokios organizacijos galėtų dalyvauti kuoplačiai jaunimo būriai.

Pastebima, kad naujakurių jaunimas, lygiai, kaip ir suaugusieji, tik nedideliu skaičiumi įsijungę į bendrą šio krašto lietuvių veiklą. Čia gimusieji jaunuoliai eina sau, o atvykęliai tik su savotiškais bendrauja. Šis reiškinys giliai nesveikas. Čia gimusieji jaunuoliai bendraudami su atvykusiais ne tik sau laimėtu, kad ir lietuviškos kalbos praktikoje, bet ir naujai atvykusiems daug gero padarytu. Atrodo, kad nauda būtų abipusė.

Tur būt dauguma visuomenininkų pritar, kad jaunimo auklėjimui tautinėje dvasioje parankiausia būtų kurti bendras naujųjų ateivių ir čia gimusių Susivienijimo Lietuvių Amerikoje jaunimo kuopas. Tuo būdu ne tik pripratinume jaunimą iš jaunų dienų dirbti visuomeninį darbą, bet juos sujungtume su lietuviškuoju kamieniu visam gyvenimui. Toks jaunuolis, kurs jaunas būdamas pradės SLA veikloje dalyvauti, jau visą gyvenimą bus sujungtas su lietuviškais reikalais, neatitols nuo savo brolių, nors likimas jį nubloškų ir toliau nuo saviškių.

Kaip tik šiuo metu SLA vadovybė ypatingai susidomėjusi yra jaunimo kuopų organizavimu. Tai yra sveikintinas ir net atidedamas darbas. Sustiprinę jaunimo kuopas ir tam pačiam jaunimui padarysime daug naudos ir tuo pačiu sutvirtinsime šią svarbiausią lietuvių organizaciją.

Šis darbas nepakeliamas atskiriems žmonėms. Jūs turi susidomėti plačiausi mūsų visuomenės sluoksniais. Mes gerai žinome, kad šia kryptimi jau buvo daromi bandymai. Ir jeigu jie nedavė didesnių vaisių, tai tik todėl, kad visuomenė nenorėjo suprasti koks čia didelis ir svarbus darbas.

A. Survilā

Katalikybė Rusijoje

Šia tema vokiečių laikraštis "Kirche in der Welt" duoda platų straipsnį, paliesdamas ir lietuvių katalikus. Atpasakojame jo pagrindines mintis:

Katalikų bažnyčios Rusijoje galvos, arkivyskupo von der Ropp, sekretorius, Mgr. Ohalo-Koulak, 1929 m. Varšuvoje paskelbė straipsnį apie katalikų bažnyčią buvusioje Rusijoje, pagal kurį ji turėjusi gerai įrengtas bažnyčias, buvo išvysčiusi nuostabią socialinę veiklą ir savo kunigiją, seminarus, licėjus bei teologijos fakultetą galėjusi iš savo ūkių gerai aprūpinti. Arkivyskupo buveinė buvusi Mohilove, o daugumas katalikų — buvusios Lenkijos plotuose, kas sudarė ir kai kurių sunkumų, nes dažnai katalikybė sutapusi su lenkybe.

Paskutiniaisiais 19 amžiaus metais įvyko žymių atsivertimų į katalikų tikėjimą, jų tarpe ministras pirmininko Stolypino pusseserės, Natalijos Očiakovos. Ji įsteigusi Petrapilyje Romai ištikimų rytų apeigų bažnyčią. Romai ištikimų unitų misijas rėmė Mgr. Septickis, o tolesnės bažnyčios raida buvo 1917 m. aptarta sinode, kuriam vadovavo tik ką iš Sibiro grįžęs 1914 m. ten ištremtas, Leonidas Fiodorovas.

Spalio revoliucija katalikuose sukėlė vilčių, kurias vėliau teko palaidoti. Iki tol katalikų bažnyčia matė savo didžiausią priešą pačiame rusų imperatoriuje. Paskelbus po revoliucijos tikybų lygįbę ir nusilpus ortodoksų bažnyčiai, buvo tikėtasi, kad naujoji vyriausybė bus labiau tolerantiška katalikų tikėjimui.

Nors 1919 m. arkivyskupas von der Ropp su savo bendradarbiais buvo ištremtas, katalikų kunigija ir tikintieji jautėsi gana laisvai. 1920 m. Apaštališkasis Sostas įgaliojo Mgr. Ropp sueti su Maskva į kontaktą. Jis prašė jam leisti grįžti į savo pareigas, o katalikams suteikti tam tikras laisves. Nors jis negavo jokio atsakymo, 1922 m. Vatikanas gavo leidimą pasiųsti į Rusiją padėti badaujančioms misijai iš 11 kunigų, kuriai vadovavo amerikietis kun. Walch. Misija liko Rusijoje dvejus metus ir naudojosi visiška laisve.

Tais pat metais Genujoje susitiko kardinolas Gaspari ir sovietų pasiuntinys Cičerinas. Jų pokalbis liko be pasekmių, taip pat, kaip ir kito Vatikano pasiuntinio pastangos Maskvoje. Bet jau kitais metais, 1923, arkivyskupui Cepliakui, Mgr. Butkevičiui ir 14 kunigų buvo iškelta byla. Butkevičius buvo nužudytas, Cepliakas pasodintas į kalėjimą ir vėliau ištremtas.

1926 m. Vatikano atstovas d'Herbigny dar kartą aplankė Rusiją ir ta proga įšventino ketis kunigus į vyskupus. 1930 m. Apaštališkasis Sostas palaidojo visas viltis, o šv. Tėvas Pijus XI pasmerkė sovietų režimą ir kvietė pasaulį melstis už Rusijos atsivertimą.

Po antrojo pasaulinio karo, prijungus prie Rusijos Vakarų Ukrainą ir vėliau Pabaltijo valstybes, katalikų bažnyčios reikalai pasidarė vėl labai aktualūs. Sovietų enciklopedijos žiniomis, katalikų bažnyčia yra pripažinta religinė organizacija ir jos galva esąs Rygos arkivyskupas

Springovičius. Nors lietuvių 85% yra katalikai, jie niekur nemini. Pagal turimas informacijas, vienas lietuvių vyskupas nu-teistas mirti, o dar keturi vyskupai ir Vilniaus arkivyskupas deportuoti.

Romoje žinoma tik apie vieną katalikų bažnyčią, vadinamą St. Louis bažnyčią, Maskvoje, kurią valdė tėvai Brown, Laberge ir Thomas, o 1949 m. ją perėmė lietuvis kunigas Bontaravičius. 1951 m. gruodžio 25 d. Maskvos radijofonas paskelbė Bontaravičiaus "taikos atsisaukimą" ir vadino jį katalikų bažnyčios Maskvoje dekanu.

Tuo tarpu kunigai Rusijoje dirba toliau "požemyje", globoja, kiek gali, tikinčiuosius, kurie liko ištikimi bažnyčiai ir Romai, ir kurie eina didvyriškų tikiėjimo ir kančios keliu. Katalikų bažnyčia Rusijoje tapo tos "tylos bažnyčios" dalimi už geležinės uždangos, apie kurią nieko nebeišgirstama.

V I L T I S

LAUKIA

JOSŲ TALKOS!

ISTOK I

V I L T I E S

DRAUGIJĄ